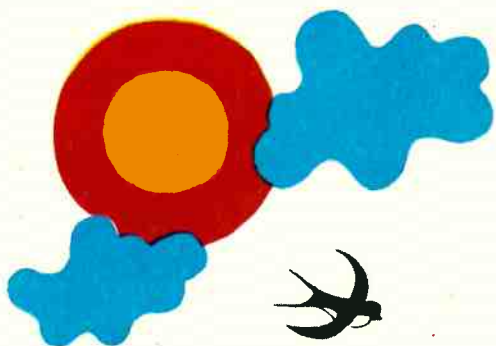




Ona Survilaitė

KAM  
ŽYDĖJO  
PIENĖ

Ona  
Survilaitė



KAM  
ŽYDĖJO  
PIENĖ

Lietuvių Kultūros Židinio New Yorke  
ANTANO MACEIKOS Vardo

BIBLIOTEKA

Skyrius 8-37

Nr. 5082



VILNIUS 1976

ILIUSTRAVO VILIUS AMBRAZEVIČIUS

# GĖLĖ IR UPĖ



ėlė buvo maža. Upė — plati, vos užmatai. Gėlė išaugo netoli upės, ant paties jos kriaušio, akmens įduboje, į kurią vėjas pripustė kiek žemių. O upė, plačiai išsiliejusi tarp uolėtų krantų, sroviai nešė savo juodus vandenis.

Upė čia tekėjo nuo amžių. O gėlės sėklelę ne per seniausią iš kažkur atnešė vėjas.

Išdygo gėlė, pramerkė savo mėlynas akis ir stebėdamasi susuko:

— Vaje, kaip čia gražu! Kokie aukšti krantai ir koku šviesiu kaspinu driekiasi upė!

— Upė ne šviesi, o tamsi,— nuskardeno uolėti krantai, kuriems ji buvo išipykusi.— Jos vanduo juodas ir drumzlinas. O pati — sena ir pikta. Ji mums visus šonus pagraužė.

— Ką jūs sakot...— netikėjo gėlė.— Joje atsispindi dangaus žydrynė ir balti debesys, paukščio skrydis ir skaistus saulės veidas... Tai argi ji gali būti juoda?!

— Biauri, negera upė,— atsiliepė kitapus dunksantis beržynas.— Grauzia grauzia smėlį iš po šaknų ir verčia savo tək-

mėn mūsų drūtaliemenius medžius, vis jai maža vietos, vis negana!

— Upė gera,— susijaudinusi plaikstėsi vėjyje gėlė.— Jos vandenys dvelkia vėsa, ir šalia jos taip lengva alsuoti.

— Negera upė,— pritarė ir pakrantės akmenys.— Ir beširdė. Kai ėjo išas, ji paskandino stirnaitę. Mes prašėme upės, kad priplukdytų prie kranto ledo lytį, ant kurios blaškėsi persigandęs žvėrelis, bet kur tau — ji nė girdėt negirdėjo. Šniokštė sau ir trupino ledus kaip niekur nieko.

Gėlė nuliūdo, girdėdama šiuos žodžius. Bet netrukus ji vėl sušlameno:

— Ne ne... Upė negali būti bloga. O stirnaitės ji tikriausiai nenorėjo paskandinti. Nebent iš netyčių...

— Kas ten mane giria? — galingai sušniokštė upė apačioje.

— Tai aš,— tarė gėlė.— Bet aš tavęs visai negiriu. Tik man regis, kad tu, būdama tokia šviesi, negali būti bloga.

Upė suteliuskavo savo juodus vandenį į uolėtus krantus. Paskui, kiek patylėjusi, paklausė:

— Ar teisybė, kad mano tėkmėje maudosi saulė?

— O taip! Nejau to nežinai?

— Aš maniau, kad ji tik šildo man nugarą. O debesys? Ar ir jie sūpuojasi ant mano bangų?

— Sakyk tu man! Ir tatai tau naujiena! — stebėjosi gėlė.

— O kas tu esi? — susidomėjo upė.— Kas tu, kuri tiek daug gera pasakei apie mane?

— Aš — gėlė. Žvilgtelk aukštyn ir pamatysi mane ant kriaušio.

— Vaje, kokia tu maža! — stebėjosi upė, vos-ne-vos išžiūrėjusi liauną gėlės stiebelį.— Ar nebijai tokia nedidukė augti ant skardžio? Sprandą gali nususukti.

— Čia mano sėklą atnešė vėjas, ir man nėra kas daro. Ir



žinai, ką jis pažadėjo? Išnešioti sėklą po visą šį nykų uolėtą krantą. Tada visi tavo krantai mėlynuote sumėlynuos.

— O gal norėtumei nukeliauti į tolimus kraštus? — geraširdiškai pasiūlė upė.— Aš galiu tavo sėklą nuplukdyti toli toli, kur saulė pro mėlynas kalnų keteras pasisveikina su mėnyliu, kur liūdnai raliuoja kalnų ragelis...

— Kokia tu gera, upe. Žinoma, norėčiau.

— O stirnaitės tada aš iš tikro nepastebėjau. Kai eina išas ir pokši ledas, skubu kuo greičiau išnešti ledus ir kartais gal kiek įsismarkauju, bet ne iš pikto. Jeigu neskubėčiau, ledai užkimštų mano vagą ir dar daugiau eibių pridaryčiau krantams. O tie medžiai! Patysalti. Svyra ir svyra į vandenį, negalėdami atsigrožėti savimi. Vienas kitas neišsiturėjęs ir igriūva. Vis per savo paikumą.

— Aš žinojau, kad tavo širdis nepikta,— nudžiugo gėlė.

Gėlė ir upė susidraugavo.

Sykį pavasarį gėlė išleido daigėlį ir, saldžiai ražydamasi, tarė:

— Tai kietai miegojau...

Paskui sunerimusi apsidairė.

— Ar tu dar esi, upe? Girdi mane?

— Girdžiu.

— Tu nežinai, ką aš šią žiemą sapnavau! Niekaip neatspėtum.

— Na tai sakyk!

— Sapnavau, jog plaukiu ant tavo bangų, nuauksintų saulės. O visi krantai mėlynuote mėlynuoja gėlėmis, vėjui išnešiojus maną sėklą.

Upė tylėjo.

— Tu nesidžiaugi mano sapnu? — pasiteiravo gėlės daigelis, neišgirdęs linksmo bangų teškenimo.

— Džiaugiuosi, kaipgi,— atsakė upė.— Tik tu kažkodėl nesistengi subrandinti savo sėklos ir nukopti šlaitais artėliau vandens. Štai jau kelinti metai nesunokini nė vienos sėklelės, nes kartais, matyt, būni paika per savo minkštą širdį.

— Ką tu,— gynėsi gėlė.— Savo šaknų juk niekam neatidaviau. O turėdama šaknis, vėl ir vėl žiedus krausiu.

— Tuo raminaisi ir pernai, ir užpernai...— priekaištavo upė.

— O ir tu, manim dėta, būtum taip pat padariusi.

Upė nieko neatsakė.

— Pirmaisiais metais aš sukroviau tik vieną pumpurą,— teisinosi gėlė.— Jis buvo labai gražus. Mėlynas kaip tavo gelmė. Daugiau tokių žiedų nebesukroviau. Būtumei mačiusi, kaip stebėjosi tuo žiedu mažas berniukas. Jis glostė gėlę ir kvėpino. „Kaip gaila, kad turi tik vieną žiedą. Jis nematytas šioje uolėje pakrantėje“,— sakė berniukas. „O kam tau mano žiedas?“ „Aš jį nuneščiau savo motinai. Ji serga ir nesikelia iš lovos. Visada liūdna. Pasižiūrėjusi į tokį žiedą, gal pralinksmtų.“ „Imk žiedą ir nešk motinai. Tegu jai bent viena diena būna giedresnė“,— pasakiau aš.

— Na, o kodėl atidavei savo žiedus lengvasparniams drugeliams?

— Nebūk tokia kietaširdė. Ar galėjau leisti drugeliams mirti badu? Jie nekalti, kad, suvilioti vaiskaus oro ir tavo bangų ribėjimo, tąsyk atsidangino į šią nykią pakrantę, kur vien pilkos uolos ir akmenys. Nė žolelės akiai pasidžiaugti, nė gėlelės alkiui numalšinti. Ir gyvena jie tik vieną dieną. O aš ilgą amžė.

— Jie galėjo mane perskristi ir pasiekti žydinčius laukus palei mišką. Arba grįžti atgalios.

— Ką tu! Drugeliai buvo visai nuilšę. Skrendančius per





upe, vėjas būtų nubloškęs į tavo gelmę. O grįžti atgalios jie nebeturėjo jėgų.

— Hmm... O gal, sakysi, ir kirmėlė aną vasarą nugrauzė lapus ne per tavo paikystę?!

— Ak, neminėk man tos kirmėlės! Kas galėjo pamanyti, jog ta pūkuotoji bus tokia nedėkinga. Ji leipo nuo karščio ant įkaitusio akmens, ir aš pavadinau į savo lapų paunksnę. O ji nuėdė visus mano lapus, nepalikdama nė žiedų. Kai aš paprašiau pasigailėti bent vieno žiedo, ji atkirto: džiau kis, kad negrauziu šaknų.

Daigelis saldžiai pasiraivė kaitriuose saulės spinduliuose, išleido vieną lapelį, mažumytį pasiūgėjo ir linksmai prašneko:

— Bet šiomet aš tikrai subrandinsiu savo sėklą. Pamatysi!

Bėgo dienos. Saulė šildė vis karščiau ir karščiau. Gėlė kupliai sulapojo ir ėmė krauti pumpurus.

— Matai, upe,— nenustygo gėlė,— kaip aš sulapojau! Ir pumpurų daugybė, ir vešlūs tokie, net šakeles sveria... Subrandinsiu sėklų! Jų ganės visam tavo šlaitui.

Upė linksmai suteliūškavo bangas.

Vasara plieskė karščiu. Iš pradžių džiaugusis vaiskiomis dienomis, gėlė ėmė nuogaštauti. „Kada pagaliau liausis karščiai? Ir debesėliai visi aliai vieno išsilakstė, sakytumei juos būtų kas šluote iššlavęs.“

O kartą gėlė baimingai šūktelėjo upei:

— Upe! Sustok valandėlę. Aš noriu tau kai ką pasakyti.

Upė sukluso.

— Man labai neramu. Aš bijau...

— Kas tau? — jautriai atsiliepė upė.

— Ak, upe,— sudejavo gėlė,— kad tu žinotum, mano stiebas kažko ima džiūti, o viršūnėlė kasdien vis labiau glemba...

— Būta dėl ko galvą sukti! Tu augdama stangrėji.

— Na ne! O kodėl viršūnėlė glemba?

Gėlei net kvapą užgniaužė. Bet susitvardžiusi ji kalbėjo toliau.

— Aš menu savo motiną. Prieš atiduodama mus į vėjo rankas, ji švelniai sušlamėjo savo sausomis šakelėmis: skriskite, mano dukros, skriskite. Kaip gerai, kad suspėjau jus subrandinti ir atiduoti vėjams! Dar dienele kita, ir jūs mirtumėte kartu su manimi, nes mano viršūnėlė glemba.

— Tai tik todėl kremtiesi? — su palengvėjimu atsiduso upė.— Tavo motina buvo sena ir prietaringa. Seni įpratę ką nors įsikalbėti.

— Bet ji išties nusauso,— liūdnai tarė gėlė.— Man apie tai pranešė vėjas, atskriejęs iš mūsų kraštų.

— Na ir kas? Tavo motina buvo sena ir pasiligojusi. O tau nėra ko baimintis, nes vos pradėjai gyventi,— ramino ją upė.

Kitą dieną gėlė vėl skundėsi upei:

— Akmuo tvoskia karščiu. Nebeturiu kuo alsuoti. Kad bent lašelį vandens, bent lašelį... Šiandien dar labiau nugleibo mano viršūnėlė.

Upė ramiai šniokštė nyslūgusioje vagoje.

— Tu sklidina vandens. Duok bent lašą! Bent vieną lašelį,— gėlė godžiai palinko į apačioje raibuliuojančią upę.

— Tu nori gerti! Taip reikėjo ir sakyti,— sujudėjo upė.— Palūkėk. Aš kaip mat pašauksiu debesėlį. Tegu jis sočiai atsigeria iš mano srovės ir nulašina ant tavęs keletą lašų.

Upė pamojo plaukiančiam debesėliui.

— Atsigerk iš mano vėsios gelmės. Ten, ant skardžio, troškuliu galuojasi gėlė, pagirdyk ją.

— Ačiū tau, upe,— tarė atsigėręs debesėlis.— Bet duoti vandens šiai mažai gėlei kol kas negaliu. Prižadėjau pirma palaistyti javo laukus, džiūstančius be vieno lašo. Jei nepalaisyti, žmonės neturės ko valgyti.

— Bent lašelį,— meldė gėlė.— Tada aš nemirsiu, ir mano sėkla subręs...

— Dabar negaliu, leisdamas iškristi vienam lašeliui, neišturėčiau ir kitų. Palūkėk, aš dar sugrįšiu,— pasakė debesėlis ir nuplaukė mėlyna padange.

— Kregžde kregžde,— upė kreipėsi į paukštę, sklandančią viršum jos.— Suvilgyk savo sparnus mano vandenyse ir nuėšk kelis lašus gėlei ant skardžio.

Kregždė padarė, ko prašoma, ir nuskrido pas gėlę. Po valandėlės ji grįžo nusiminusi.

— Saulė išdžiovino man sparnus. Nė vieno lašelio nenunešiau.

— Rūke rūke,— kreipėsi upė vakare į paupyje snūduriuojantį rūką,— sugerk kuo daugiau mano drėgmės ir apgaubk gėlę vėsa. Gal atsigaus jos leipstantys lapeliai.

Bet paryčiui rūkas grįžo liūdnas.

— Nė vienas vėsos lašas nenukrito ant gėlės. Juos visus aliai vieno sugėrė įkaitęs akmuo. Ir reikėjo, mat, tai gėlei užaugti ant akmens! — piktinosi rūkas.

Gėlė, apvytusi ir nugleibusi, meldė akmens:

— Nekaitink mano šaknų, akmenėli. Aš noriu subrandinti sėklą.

— Negaliu pasidaryti vėsesnis, kad ir kaip norėčiau,— teisinosi akmuo.— Saulė kaitina ir mane. Tik jos kaitra nenuvargina,

— Nebeturiu jėgų,— leipo gėlė.— O saulė štai ir vėl kyla tokia didelė ir karšta... Ir debesėlio vis dar nematyti. Tur būt, toli jis nuplaukė...

Gėlė palenkė galvą upės link ir sušiugždėjo:

— Kaip gera žiūrėti į tave, upe! Tu plauki ir plauki... Tavo tėkmėje atsispindi dangaus platumos, balti debesys, skaisti

saulė ir paukščio sparnai... Kaip gera, kad aš galiu tave matyti...

Juo labiau dienojo, juo aukščiau kilo saulė, juo labiau sviro gėlė upės pusėn. O kai saulė pakilo į pačią dangaus aukštumą, gėlė visai nuglebo ir sušnabždėjo:

— Kaip gera, kad aš regiu tavo vėsus vandenį... Tu mane girdi?

Bet upė nebegirdėjo gėlės šnabždesio, nes jis buvo labai tylus. Ir gėlė mirė.

Papūtė stiprus vėjas ir išrovė nusaususią gėlės stiebelį, Sukdamas verpetus, jis nunešė ją prie upės ir bloškė į sruviausią jos vagą. Sučežėjo lapeliai, atsimušdami į vandenį, sukrutino galveles nugeibę pumpurai. O bangos sodriai vilgė stiebelį vandeniui ir suskato nešti pasroviui.

— Aš nunešiu tave,— tyliai supliuškeno upė,— į tolimus kraštus, kur saulė pro mėlynas kalnų keteras sveikinas su mėnuliu ir liūdnai raliuoja kalnų ragelis...

Gėlė nuo vėsaus vandens pramerkė savo pumpurus, bet nieko nebeatsakė.





## PASAKA APIE EGLĘ



— Irgi aš negraži, irgi man netinka ši spalva? — staidėsi tarp jaunų berželių liekna drebulė, nenustygdoma iš džiaugsmo, kad ruduo rusvai nudažė jos papurusią galvą.

— Kaipgi! — apžvelgė ją nuo galvos iki kojų šalimais augantis berželis. — Labai. Tave stačiai sunku beatpažinti. Bet dirstelk, ir mano viršūnė jau ima gelsvėti. Kaip auksas...

— Nesikelkite į puikybę, — pavydžiai sušlameno dvilieknis susikūprinęs beržas, dar visai žalias. — Manęs kol kas ruduo nudažė, bet užtat paskui ne taip veikiai numesiu lapus.

— O, žiūrėkit, mūsų močiutė ieva, — patyliukais suošė berželiai, — irgi, mat, nesidrovi pasipuošti. Ir, sakytum, net atjauinėjo...

— Bet ji vis tiek atrodo pavytusi šalia to šakoto, prie jos palinkusio klevo, kaistančio it putinas...

— Žinia, nepridėsi! Klevas jaunas ir gražus. Bet mano apdaras ir už jo gražesnis, — lengvabūdiškai suplazdeno vėjyje drebulė.

Berželiai nebuvo prieš.

— Tik ta eglė kažkokia keistuolė. Nieku gyvu nesuprantu, kaip jai nepakryti vilkėti vieną ir tą patį drabužį,— tauškėjo toliau drebulė.— Visada tyli, visada rimta. Nei su ja dorai pasišnekėsi, nei pajuokausi...

Lapuočiai kaito rudenio spalvomis, tik eglė, stovėdama tarp jų ant neaukštos kalvelės, buvo įsisupusi į savo kasdieninį, tamsiai žalią drabužį.

— Taigi. Visi mes medžiai kaip medžiai, tik ji viena nei šiokia, nei tokia. Kažkokia prasčiokė. Ir ko ji čia tarp mūsų auga? — jau garsiau iššneko berželiai.

— Iš tikro,— pritarė ir ieva.— Užkėtė pačią gražiausią vietą, tartum brangi viešnia. Aš nebejauna, ir tai nebūnu tokia rimta, kaip ji...

— Ei, tu... ar girdi, apie tave šnekame,— neiškentė rausvaplaukė drebulė.— Ant tavo šakų nenutupia pagiedoti joks paukštelis. Vėjas andai išišėlęs bloškė volungę į eglę. Ši net su-cypsėjo iš skausmo susibadžiusi. Tokia visiems tu nemiela, egle! Nusenai tu, ar kuris galas...

Eglė krūptelėjo, ir lengvas virpesys perbėgo jos kamienu. Plačiai išskėtusi sunkias šakas, ji sumišusi dairėsi į savo kaimynus, kurie pasidygėdami stengėsi nuo jos nusigręžti.

— Man tik devyniolika metų,— mėgino teisintis eglaitė.— Anais metais, kai darbininkai čia tiesė kelią, aš buvau dar visai nedidukė — leidau tik penktuosius metųgius. Miškas tolokai, ir darbininkai po mano šakomis pasidėdavo priešpiečius, kad saulė jų neišildytų... „Kokia gera ta maža eglutė,— sakė jie,— jos šakos nudriekia tokį tankų pavėsį.“

Eglė apsidairė, tarytum laukdama pritarimo, bet medžiai nedraugiškai šnarėjo. O drebulė atsainiai išpoškino:

— Užkalbink tave, tai kaip mat pradedi girtis. Esi negraži, todėl bent gerumu nori įsiteikti.

— Aš visai nesigiriu, tik sakau,— nuliūdo eglė.

— O man tu labiausiai nepatinki todėl,— pasisuko į ją jaunutė liepa,— kad tavo šakos svyra žemyn. Iškelk šakas, tada būsi kaip tikras medis. Tegu jas košia vėjas. O tu išskleidi savo tamsią skarą ir sulikai vėjus. Tie vargšeliai net ūkia, pakliuvę tau į rankas, visai nusiplūkia, kol išsigauna...

— Be reikalo metei čia sėklą,— ilgai tylėjęs pasakė augus beržas.— Nei tau tarp mūsų smagū, nei mums tu sava. Tu visai ne tokia, kaip mes.

— Kuo gi aš kalta, šičia išdygusi. Man irgi būtų kur kas smagiau augti eglyne. Bet niekas juk nepasirenka, kur augti,— dar labiau nuleido šakas eglė.

— Matot,— tyliai sukuždėjo drebulė berželiams.— Ji pos-tringauja kaip tikra senė. Baisiai nuobodu jos klausytis.

Ruduo atėjo rūškanas ir šaltas.

— Ai ai ai...— aimanavo drebulė, kai žvarbus vėjas rovė jos gražius raudonus plaukus, o lietus čaižė ją visą lediniais botagais.— Tegu neprausia lietus burnelės, te nešukuoja vėjas galvelės....

— Pakentėk,— mokė ją senas beržas, styrintis be vieno lapo vėjų pagairėje.— Va kad ir aš... neverkiu ir neaimanuoju. Ir klevas, dirstelk, nors liūdnas, bet tyli.

— Bepigu jam, jis toks žaliūkas,— irzliai atšovė drebulė, net nežvilgteldama į klevą.

Bet ir klevas, susigūžęs po šaltu lietum, liūdnai dairėsi į tolimą girią, kur užuovėjoje siūravo kuplūs medžiai.

Tik eglė nepaisė žvarbių vėjų. Nesigauždama ji dar plačiau išskleidė savo sunkią skarą, mėgindama juos suturėti. Juk medžiai nuogi, jiems šalta.

— Anei taip šalta, anei ką,— tarė dviliemenis beržas, kiūtodamas už eglės.

Beržas ramiai snūduriavo ir patenkintas žiūrėjo, kaip vėjas, išsigandęs eglės spyglių, taikosi prasmukti pro šalį.

— Rasi kiek ir šiltėliau,— džiaugėsi užuovėja senoji ieva, pasisukus vėjams.— Tik mane erzina ta eglė. Pasiklausykite, kaip ūkia vėjai jos drabužių klostėse. Suvis negaliu pakesti to ūkimo. Ypač, kai ima lenkti miegas.

— Ir dar prie pat ausies,— pritarė atkutusi drebulė.— Paleisk, nekankinusi vėjų,— šūktelėjo ji eglei.

Bet skarotoji negirdėjo besigalynėdama. Jos drabužiai permirko nuo lietaus ir sunkiai svėrė pečius. Net spygliai biro.

Vieną rytą žemę apdengė baltas sniegas. Vėjas, saugodamasis eglės, vis skriejo pro šalį, ir medžiai stovėjo ramūs, nejudindami nė šakelės.

— Oi oi oi... Tik pažvelkite,— pirmoji sudrumstė tylą drebulė.— Kokia juokinga ta mūsų eglė! Ji visus sniego patalus ant savęs užsivertė!

— Rasi po nakties ištekėjai,— pasiskubino įgelti ir liepaitė,— jog užsigobei baltą nuometą?

— Nei rasti, nei pamesti,— kraipė galvą senas beržas.— Kam gi šitoki sunkumą laikai? Nuo jo tavo šakos dar labiau nusvirs ir pavasari atrodysi visai nekaip. Nusipurtyk negaišiuodama.

— O kur gaus šiltą užuovėją tie du linksmi kiškučiai, vakar atklydę iš girios ir įsitaisę patalą po mano šakomis,— žvalgėsi į medžius eglė.

— Sakyk man,— gūžtelėjo pečiais liepa.— Tavęs pasiklausius, galima pamanyti, jog ir mes visi be tavęs šičia galą gautume.

— Tegu sau laiko, kad jai patinka. Man dėl to galvos neskauda,— sugirgždėjo ieva, būgštaudama, kad, eglei nusimetus sniegą, jos neimtų košti šalti vėjai.



Kiaurą naktį ieva negalėjo sudėti bluosto. Tirpo pasaususios šakos, po žieve knibždėjo vabaliukai.

— Kad jie kur galą gautų, tie geniai,— širdo ieva.— Kuitėsi kuitėsi po mano kamieną, o vabalų dorai neišrankiojo.

Nelauktai ji pamatė nakties prietemoj dūluojančius žmonių siluetus. Jie vis artėjo. Tai buvo dvejetas vyrų. Vienas nešėsi už diržo užsikišęs kirvį. Priėję kalnelį, vyrai ėmė kopti aukštyn.

— Ko gi jie bastosi naktį laukais, it namų neturėdami,— nustebo ieva.

— Kuriems galams trenktis į mišką, jei čia, panosėje, tokia graži eglutė,— tarė vienas.

— Per didelė,— suabejojo kitas.

— Didelė, tai ne maža. Iš didelės visada padarysi mažą. Bet pažiūrėk, kokia kupli ir graži jos viršūnė!

— Gal ir tavo teisybė,— pritarė kitas.

Vyrai, brisdami per galias pusnis, priėjo prie eglės. Ieva norėjo kažką sakyti, pažadinti medžius, bet jai užėmė žadą. Čerkšt, čerkšt! — kraupiai nuaidėjo per laukus. Iš po eglaitės nusigandę išsoko du užsimiegoję kiškučiai ir nukūrė kas sau. Pakirsta eglė šlumštelėjo ant sniego.

Rytą medžiai pabudo anksčiau, kaip visada, košiami žvabaus žiemio.

— Tai šalta,— pasipurtė drebulė, praplėšusi akis.

Iš šalčio ji buvo visa pašiurpusi.

— Kodėl taip šalta? — drebėjo ji.— Neišmanau, ko tie pasiutėliai vėjai ūmai taip džiaugsmingai išsiūkė mūsų kalnelyje?

Nejučiom jos žvilgsnis nuslydo ton pusėn, kur stovėjo eglė, ir ji nutirpo.

Tarp beržų žiojėjo tuščia vieta. Ant sniego mėtėsi kelios nugenėtos eglīšakės, iš pusnies styrojo negrabiai nukirstas kamienas. Per lauką driekėsi ilga sniego brydė.

— Žvilgtelėk,— apstulbusi drebulė kumštelėjo berželį.

Berželis atsigręžė ir krūptelėjęs veikiai nudūrė akis. Paskui jis nedrąsiai apsižvalgė aplinkui ir, sutikęs susigėdusias medžių akis, nesumojo, ką atsakyti drebulėi.

— Še tau, kad nori,— sutrikdė tylą liepaitė.— Ir po eglės. Bet mums be jos dar linksmiau...

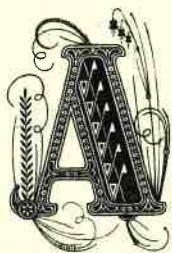
Tačiau pajutus, jog pasakė kažką ne taip, prikando liežuvį.

Medžiai stovėjo tylūs ir vengė žiūrėti vienas kitam į akis. O šiaurys, nebeužkliūdamas skarotos eglės, vis gūdžiau ūkavo jų šakose.

Sužvarbę ir liūdni medžiai ilgai žiūrėjo į tiesią brydę per laukus, kol galų gale ją užpustė sniegas.



## PAGIRIO AKMUO



kmuo gulėjo pagiryje, prie didelio skruzdėlyno. Pilkas pagirio akmuo, apžėlęs samanomis, lietaus nulytas, darganų nudrengtas.

— Koks tu didelis,— sakė jam dievo karvytė, nutūpusi pailsėti ant akmens.

— Koks tu mažas,— kalbėjo jam rūkas, šiltais vasaros vakarais klėsdamas šilus ir klonius.

Akmuo, klausydamasis tų šnekų, nežinojo, didelis jis ar mažas. Bet tas jam ir nerūpėjo. Jis mėgo klausytis, kaip šalia jo ošia ūksminga giria, žiūrėti, kaip metų metus aukštybėse greitai skrieja žili debesys.

Kartais jį aplankydavo mažas sudrungęs driežiukas. Jis užsiropšdavo ant jo plačios, saulės išildytos nugaros.

— Koks tu geras,— džiaugdavosi patenkintas driežiukas.— Ar tau negaila atiduoti man savo šilumos?

— Negaila.

— O juk vienas tavo šonas šaltas,— postringavo šnekus driežiukas.— Ir jis niekuomet nesušils, jei dalinsi savo šilumą kitiems.

— Nesušils,— sutikdavo akmuo.— Bet tu šildykis. Pavėsis ir drėgmė reikalingi sliiekams ir mažiems vabalėliams, kurie gyvena po mano šonu. Ką jie, vargšeliai, darytų, jei ir šis mano šonas būtų šiltas. Kaip mat išgaištų.

Sykį prie pagirio akmens atšokavo stora varlė. Ji atšokavo išdidžiai, papūtusi savo storas pažiaunes.

— Ir šiltumėlis! Nei be šioks, nei be toks,— sušvokštė varlė užilsusi, sunkiai dvėsuodama.— Ir tas apsamanojęs akmuo tiek maža pavėsiu teduoda...

— Ką tu, ką tu...— sušiušeno vabalėliai.— Akmenėlis geras, ir jo šonas toks vėsus.

Bet storoji varlė su panieka dėbtelėjo į vabalėlius ir nieko jiems neatsakė.

— Tu kiek pasislinktumei, akmenie,— aikštingai priekaištavo varlė.— Tuomet vėsesnis šešėlis kristų ant manęs.

— Negaliu,— taikiai atsakė jai akmuo.— Aš sergsčiu skruzdėlyną nuo vėjų. Man pakrutėjus, tie pasiotėliai nieko nelaukdami jį ištaršytų.

— Skruzdėlyną?! — nusišaipė varlė.— Tegu sau taršo. Ar verta rūpintis tokiais menkais padarais, kaip skruzdės. O be to, jos skaudžiai kandžiojasi.

Varlė paskersakiavo į mažyčius, žeme ropinėjančius vabalėlius ir pasidygėdama burbtelėjo:

— Ko gera, ir šiuos vabalus globoji?

— Globoju. Tai artimiausi mano draugai,— nesigėdydamas prisipažino akmuo.

— Vadinasi, man neverta su tavimi aušinti burnos,— nepatenkinta pasakė varlė ir, apgeibusi nuo karščio, ėmė markstyti.

Kai ji pakirdo, saulė tartum įkaitęs žaizdras žioravo pro medžių viršūnes, nutvieksdama pušų liemenis ir akmenį raudonais spinduliais. Varlė prasikrapštė akis ir, atvertusi galvą, nusi-



žiovavo. Tuokart ji netikėtai metė žvilgsnį į vakaro saulės nuauksintą akmenį ir net išsižiojo:

— Oho, koks gražus! Kaip gyva tokio akmens nesu mačiusi!

Akmuo nieko neatsakė, nes jam regėjos, kad jis buvo toks pat, kaip ir visada.

— Gal tu brangakmenis? — atsitokėjusi pasiteiravo varlė.

— O kas per daiktas tas brangakmenis? — savo ruožtu paklausė akmuo.

— Tai toks labai brangus akmuo, kurį žmonės suskaldo į gabalus ir...

— Ne,— pertraukė ją nusigandęs akmuo,— tikriausiai aš ne brangakmenis.

— O aš sakau, kad tu brangakmenis! — kaip kirviu nukirto varlė.— Gal todėl mane ir patraukė į pagirį. Su paprastu akmeniu aš nerasčiau, ką kalba.

— Ką tu,— nusistebėjo akmuo.

— Taip taip. Ir nesiginčyk su manim. Jei aš ką sakau, tai žinau. Argi nesi girdėjęs apie išmintingąją, prakilniąją varlę?

— Hm,— numykė akmuo, nes jam buvo gėda prisipažinti, kad apie tokią varlę tikrai nebuvo girdėjęs.

— Ta varlė — tai aš! — ir ji dar labiau papūtė pažiaunes. Akmuo susidrovėjęs klausėsi, nežinodamas, ką atsakyti.

— Ir aš manau, jog suradau savęs vertą pašnekovą. Su visokiausia smulkme nėra čia ko gaisinti laiką,— iškilniai dėstė varlė.

Ūmai saulė, nusiritusi už girios, užgeso, ir akmuo vėlei virto pilku pagirio akmeniu.

— Žiūrėk tu man! Ką aš regiu! Tu pilkas kaip arimas, kuriuo aš kasdien prašokuoju,— nusistebėjo varlė.

Paskui ji atsainiai gūžtelėjo pečiais.



— Vadinasi, jis iš tikro ne brangakmenis. O aš, kaip kvaila, tuščiai aušinu su juo burną.

— Ateik pas mane rytoj, saulei tekant,— nedrąsiai paprašė akmuo, kuris norėjo dar pasišnekėti su iškalbinga varle.— Aš vėl spindėte spindėsiu...

— Lyg neturėčiau prakilnesnių draugų,— atkirto varlė.— Ir, apskritai, kas tu per vienas, jog siūlai man savo draugystę? Pilkas akmuo, besibičiuliaujantis su visokiausiais vabalais, skruzdėmis...

Ir varlė išdidžiai nušokavo į dirvą.

Kartą į pamiškę užklydo nematyti žmonės. Jų pečius svėrė kuprinės. Rankose jie nešėsi kažkokius prietaisus.

— Koks radinys! — šūktelėjo vienas, įsistebeilijęs į akmenį.— Seniai ieškau tokio!

Žmonės apstojo akmenį.

— Retas akmuo,— užsidegęs aiškino pirmasis.— Kai aš iš jo nukalsiu statulą, jis sužerės it brangakmenis!

— Na ką gi. Laimingas akmuo. Iš nuošalaus pagirio pateks į puošnią parodų salę,— pridūrė kažkuris.

Žmonėms nutilus, vabalai vabalėliai suerzeliavo:

— Matai,— tarė dievo karvytė,— tu per didelis, kad liktu-  
mei nepastebėtas.

— Aš visada tave labai mylėjau,— glaustėsi driežiukas.— Tu niekur neik. Kas sušildys mane perdrungusį...

Driežiuko balsas buvo liūdnas.

— Kas užstos mus nuo vėjų,— sunerimo ir skruzdės.— Tavo užuovėja tokia jauki!

— O mus iškepins karščiai, kai nebebus tavęs,— sukrotėjo po akmeniu maži vabalėliai ir rausvi sliškai.

— Tu neklausyk jų,— prabilo atšokavusi storoji varlė.— Jei tu iš tikro brangakmenis, tai nėra ko riogsoti pagiryje.

— Nebijokit, aš niekur neisiu. Pagirys mano namai, ir jūs mano draugai. Tik ką man daryti, kad žmonės sugrižę nebepažintų? — susirūpino jis.

— Aš išlysiu ant tavęs visą savo vandenį,— pakuždėjo ke-  
liauninkas debesėlis,— ir tu pasidarysi žilesnis už pačius ži-  
liausius debesis.

— Aš apnešiu tave dulkėmis, ir tu pasidarysi pilkesnis už  
pačią pilkiausią dirvą,— suūkė vėjas.

— Aš apklostysiu tave samanomis, ir tu pasidarysi minkš-  
tesnis už pačius minkščiausius samanų patalus,— sušlamėjo  
giria.

Laimingas pagirio akmuo padėkojo savo draugams.

— Kvailas per visą pilvą,— sukvakėjo storoji varlė.— Gal  
jis ir brangakmenis, bet širdį turi prasčioko.





## NERAMUS TROLEIBUSAS



alias troleibusas suko ratą pažįstamomis gatvėmis nežinia kelintą sykį. Važiavo jis, persimetęs nuo prisigrūdusių žmonių, ir nelinksmos mintys smelkėsi jam į galvą. Kasdien ratu ir ratu. Žiemą ir vasarą vis tomis pačiomis, benzinu atsiduodančiomis, tvankiomis gatvėmis. Troleibusas atmintinai žino visus namus, aliai duobelę gatvėse, pažįsta net žmones, kasdien jo nekantriai laukiančius tose pačiose stotelėse. Visi kelio vingiai, posūkiai jam žinomi kaip penki pirštai... Va šitoje stotelėje žmonių net tiršta, o anoje, regis, ir sustoti be maž nėra ko. Ir taip kasdien.

Važiuoja taip sykį apsiblausęs troleibusas, ir su vėjo gūsiu jį aplenkia žvitrė it kregždė lengvoji. Ji taip linksmai skrieja gatve, jog net troleibuso ratai ima greičiau sukstis.

Sankryžoje lengvoji sustoja. Sunkiai pūkštelėjęs, stabteli už jos ir žalasis troleibusas.

— Ko taip dūsauji? — plyksteli signaliniais žibintais lengvoji.— Diena kaip auksas. Saulė žeme ridinėjas.

— Ką čia su tavim šnekėti. Argi suprasi,— sako troleibu-



sas.— Skraidai sau laisva kaip vėjas gatvėmis ir džiaugiesi orais. O aš, apsunkęs nuo žmonių ir riedėdamas vis tomis pačiomis gatvėmis, nė dienos gražumo nebematau. Nėra man kada ir akių pakelti.

— Tai ko riedi vis tomis pačiomis gatvėmis? Ar jau kitų nebėra?

— Yra, kur nebus. Bet aš važiuoju tik ratu. Apsuku ratą gatvėmis ir vėl iš pradžios. Mat, ūsais esu prikabintas prie laidų ir tik šiuo keliu tegaliu važiuoti.

— Gaila, brolau,— taria lengvoji.— O dabar kaip tik už miesto neapsakomas gražumas. Visur žalia, kvepia. Tiesa, kai kurie keliai baisiai dulka, bet užtat pakelėse svyra javai, čirškia žiogai...

Troleibusas godžiai klausosi lengvosios.

— Vakar buvau prie ežero,— toliau pasakoja lengvoji.— Žmonės maudėsi, gulėjo saulės atokaitoje, o aš snūduriavau sau pavėsyje, po žaliuko klevo šakomis. Ratais man ropinėjo rudos skruzdėlytės, pakvipusios aitria rūgštimi, ore dūzgė muselės, draikėsi pienių pūkai... Vakarop, prieš grįžtant į miestą, mane apiplovė iš kibiro. O vėsūmėlis ežero vandens!..

— Verčiau nepasakok,— nutraukia ją žalioji troleibusas,— po tavo kalbų man išvis atsipyks gatvės.

— O tu vieną gražią dieną imk ir pakelk tuos savo ūsus ir dumk, kur širdis geidžia,— pakursto lengvoji.

Lengvoji suburzgia ir, ėmusi riedėti, dingsta už posūkio.

Troleibusas, pritrenktas jos žodžių, valandėlę stovi nejudėdamas. Paskui iš lengvo pašliaužia ir sunkiai ima ropštis į kalną. Bet lengvosios žodžiai jam niekaip neišėina iš galvos. O ir žmonės, sausakimšai prigrūdę troleibusą ir dūstantys nuo karščio, tik ir šneka apie užmiestį, ežerą, upę... Ak, kaip jis norėtų irgi skrieti baltu laukų keliu, kur abipus plyti geltono

javo laukai, čirškia žiogai ir vėjas gūsiuoja saldų dobilų kva-  
pą... Apie nieką kitą jis nebegali galvoti.

Sykį, minčių slegiamas, žaliasis troleibusas slinko gatve,  
kai jį vėl aplenkė ta pati lengvoji mašina.

— Tu vis dar ratu tebesuki,— pasišaipė ji, išsukdama į vė-  
sią šalutinę gatvelę.— Paskui mane, paskui mane!

Žaliajam troleibusui net akyse aptemo. Daugiau nieko ne-  
begalvodamas, jis ryžtingai šūstelėjo ir pasileido paskui leng-  
vąją. Ūsai nutrūko nuo laidų, ir troleibusas išibėgėjęs slystelė-  
jo gatvelės asfalu.

— Na, sparčiau! Pavyk mane! — šūktelėjo lengvoji tolda-  
ma.

Troleibusas džiugiai blykstelėjo žibintais, lėkdamas įpėdžiui  
lengvosios, ir ūmai pajuto, kad jo ratai nustojo suktis. Visomis  
išgalėmis jis stengėsi išsijudinti, bet stovėjo kaip įbestas. Ratai  
nesidavė ir tartum lipte prilipo prie asfalto.

— Sugedo troleibusas, ar kuris galas,— širdo išlipęs vairuo-  
tojas.— Nebegali jo nulaikyti.

— Ir kaip jis čia taip toli pariedėjo? — stebėjosi aplinkui  
troleibusą pabirę žmonės.— Dabar be avarinės neišsiversi.

Žmonės ėmė skirstytis kas sau. Vairuotojas krapštėsi apie  
troleibusą, ieškodamas gedimų ir keiksnodamas!

— Pavėluosiu į mokyklą,— tramdė ašaras maža mergytė su  
kuprine ant pečių.— Dar taip toli. Mokytoja barsis. Negeras  
troleibusas...

— Nieko nedarysi, visaip būna,— atsigrėžė į mergaitę vai-  
ruotojas.— Sugedo mūsų žalias senas troleibusas. Girdėjai, kaip  
sunkiai pūkstė, ropšdamasis į kalną. Taisyti reiks.

— Taigi taigi...— dūsavo iš troleibuso lipdama senutė.— Su-  
gedo... kad tave kur galas. Ir dar tokioj vietoj, toli nuo stotelės.  
Eik dabar tu žmogus pėsčias su tokiu krepšiu. Ir taip jau vos  
kojas patempiu, o čia dar vilk tokią sunkenybę...

Vairuotojas prisiartinęs iškėlė jos sunkų krepšį ir vėl įniko į darbą.

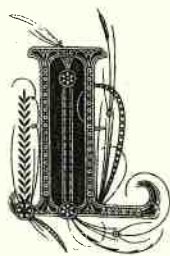
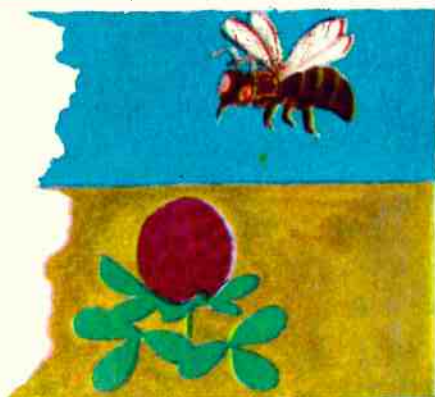
— Taigi mat...— skėščiojo rankomis senutė.— Regis, toks gražus troleibusas, o va ėmė ir sugedo... Reikia eiti, nieko nepaveiksi....

Troleibusas iš gėdos visas net nukaito. Tarytum iš žalio pasidarė raudonas. Teisybę sako ta mergytė, kad jis negeras, jei taip nei iš šio, nei iš to užsimanęs vidury dienos pametė savo darbą ir paleido žmones pusiaukelėje. O jie visi kažkur labai skubėjo...

Atvažiavus avarinei, troleibusas buvo nuvilktas atgal į gatvę. Jo ūsai vėl pakilo aukštyn, ir jis kaip visada ėmė riedėti miesto gatvėmis. Bet dabar jo širdies taip nebegraužė liūdesys, kad niekad nebepamatys nei ežero, nei balto kelio su abipus plytinčiais javo laukais. Nepamatys. Na ir ką gi. Juk pirmiausia jis turi dirbti savo darbą. Kaip ir saulė, kuri kasdien pakyla ir daro ratą dangumi, kaip ir vėjas, kedenantis medžių lapus, kaip ir lietus, vilgantis ištroškusią žemę.



## KAM ŽYDĖJO GĖLĖS



aukai dar buvo pilki, pašiurpę nuo šalčio. Besikalančią žolytę gairino vėjai ir žnaibė baltos šalnos. Prisiglaudę prie nuogos žemės, augalai susigūžę stideno.

O aukštai aukštai padangėje plasnojo vieversiuukas. Jo kojelės stingo, sparnai žvarbo ledinia-me vėjyje, bet jis kilo vis aukštyn ir aukštyn.

— Kur tu, saulele, kur? — čireno vieversiuukas tarp širmų žemų debesų.— Taveš laukia nesulaukdamos žibuoklės ir puerienos, plukės ir pienės...

Saulė kyštelėjo savo užsimiegojusį veidą iš po debesio ir viena akimi pažvelgė į paukštelį

— Kilk, saulele, kilk,— ragino vieversiuukas.— Taveš laukia girios ir kloniai, pievos ir arimai... Atgręžk į juos savo giedrą veidą...

Saulė, susidomėjusi, kas ją taip meiliai šnekina, dar labiau išlindo iš po debesio ir žėrė spindulių pluoštą ant laukų.

— Saulele motule, negaišuok. Kelkis iš savo šilto patalo.





Nugnybs šalnos gležnus medžių pumpurus, užmerks gėlių akelas....

Iš šalčio sustingęs vieversiuukas vis ragino saulę kilti dar aukščiau. Galop saulė neapsikentusi išlindo iš debesio visa ir linksmi suspindo danguje.

Nušvito vieversiuuko akys, išvydusios skaistų saulės veidą, bet ką nors pasakyti jau nebegalėjo. Visas buvo sustingęs į kaulą. It pilkas dirvos grumstas nukrito paukštelis ant laukų ir mirė.

O laukuose ir giriose, klausydamos mažojo paukštelio čirenimo, šnekučiavosi gėlės:

— Aš,— pasakė kuklioji neužmirštuolė, tiesdama savo besiskleidžiančius lapelius į saulę,— krausiu pumpurus ir žydėsiu vieversiuukui. Jis toks geras.

— O aš,— stiebdamasi pro šaltą vandenį, prašneko puriena,— pražysiu geltonai... kaip saulė... Kad vieversiuukui, žvelgiant į žemę, būtų šviesu akelėms...

— Tai gerai sumanei,— nudžiugo pienė.— Aš irgi žydėsiu geltonai. Ir visas pievas pavasarį saule nutvieksiu.

— Manęs vieversėlis nepastebės,— liūdnai tarė žibuoklė.— Esu tokia smulki. Bet aš žydėsiu vaikams. Po žiemos jie taip džiaugiasi, išvydę žiedelį... O akys jų mėlynos mėlynos, kaip ta padangė, kur čirena vieversiuukas. Todėl krausiu mėlynus pumpurus...

— O aš žydėsiu baltai, kaip tie debesėliai, kurių pataluose nugrimzta saulė,— pasižadėjo plukė.— Bet saulėta akele žiūrėsiu į vieversėlį. Vėjo pirštai kedens mano baltus žiedlapius, o aš savo auksine akele šypsosiuos vieversėliui...

Kuždėjosi, šnekėjosi gėlės, viena kitą perrėkdamos. Visos mylėjo ir vyturėlį, ir saulę. Bet čiobrelis pasisakė dar mylis kalnelį, o girios skambalėlis — bitele. O raudonieji dobiliukai taip

garsiai šaukė, jog niekas dorai nesuprato, ką jie labiausiai myli ir kam ketina žydėti.

Tik viena erškėtrožė nesileido į jokias šnekas. Ji styrojo padirvyje, tarp akmenų, ir atsainiai šypsojo.

— Žydėti vieversiuokui! — niekinamai sumurmėjo ji.— Tokiam mažam paukšteliiui! Labai čia man reikia. O vaikams! Tuščia kalba. Ir taip turiu gintis nuo jų dygliais. Jie be laiko nuraško mano žiedus, nulaužo šakeles. Žydėti saulei... Ir be manęs yra kas jai žydi... Ne! Aš per daug graži, kad žydėčiau kam nors. Aš žydėsiu pati sau!

O saulė kilo ir kilo kasdien vis aukščiau.

Pabalius ir pievas nutvieskė auksinės purienos ir pienės. Pakrūmėse sumėlynavo žibutės ir skleidėsi plukės. Po kiek laiko apsiklėtė žiedais ir erškėtrožė. Jos žiedai sutvisko purpuru, bet... buvo tuščiaviduriai, nes erškėtrožė žydėjo tik sau.



## PASAKA APIE KARALIENĘ MUSMIRĘ



ažkada, kai miškai buvo tamsesni ir upės varė gilesnę vagą, išgrauždamos aukštus stačius skardžius, grybų karalystę valdė karalius Raudonikis su karaliene Musmire.

Didžiavosi Raudonikis savo kariuomenės pulkais, bet dar labiau gražuole pačia. Ir kur nesididžiuos. Net balčiausioji gėlė savo žiedlapių tvaskėjimu nublankdavo prieš karalienės veido skaistumą. Regis, jį prausė dešimt nemunėlių, regis, jį girdė dešimt šaltinėlių.

O kai Musmirė pasipuošdavo plačiavirše raudona skrybėle, net pats senis Baravykas — visų grybų pulkaunykas — nebeištvėrdavo:

— Ak, kad taip keliasdešimt metelių numetus! — šelmiškai šypsojo jis, glostydamasis žilą barzdą.

Mylėjo Raudonikis savo pačią. Bet ir kas jos nemylėjo! Kiaurą dieną apie ją būriavosi grybai, žvėreliai ir girios paukščiai.

— Karaliene Musmire, mes atėjom parodyti tau savo ištikimybę ir meilę,— lenkiasi jaunikaitis Lepšis su visa didelių ir mažų Lepšiukų svita.

— Tu tik pažiūrėk... chi, chi chi...— prunkščia karalienei patarnaujančios linksmosios mergelės Voveraitės, purtydamos savo auksaplaukes galvas.— Tik pažiūrėk, koks didus tas žaliūkas Lepšis. Nė galvos nepasuka į mus. Akys kaip prisiūtos prie karalienės.

— Taigi, taigi,— ima kuždėtis Voveraitės.— Į ją pasižiūrėdamos, ir mes stiebiamės. Va, mano liemu irgi grakštus it karalienės...

— O aš, o aš...— pertraukia sesele kita Voveraitė.— Kokios mano garbanos! Šviesios kaip kiškio papilvėlė. Net karalienė tokių nesigėdytų.

— Kada mes užaugsim? — nušiušena gailus iš po samanų besikalančių Voveraičių balselis.— Netveriam smalsumu bent akies krašteliu pažvelgti į karalienę Musmirę. Norime būti tokios, kaip ji.

Atstriksi pas Musmirę pilkoji kiškė. Paskui ją kaip kamuoliukai rieda jos maži kiškučiai.

— Čia grybų karalienė,— sako vaikučiams kiškė.— Ji labai graži ir gera.

Kiškučiai, užsiglaudę už motinos, smalsiai spokso. O visų mažiausias ir drąsiausias — Pilkutis — strykt-pastrukt prišoka prie Musmirės ir ją apuosto.

— Mamyte,— nepatikliai kraipo galvą Pilkutis,— nejau būna ir gerų karalienių?! Tu andai sekei mums pasaką. Pameni? Apie išdidžią ir piktą karalienę.

Kiškė sumišusi nusičiaudi. O Musmirė atlaidžiai šypteli.

— Koks protingas tavo vaikelis,— taria ji.— Iš jo išaugs tikras kiškis!

— Geras rytas, geras rytas! — sveikina Musmirę spėrios mažos skruzdėlytės, skubėdamos į darbą.

Iš meilės grybų karalienei skruzdėlės net savo kelią nutiesė arčiau jos dvaro.

Bet visų labiausiai prie Musmirės buvo prisirišusi raiboji gegelė. Nei jai perėti, nei vaikelių penėti. Laiko į valias. Taigi, vos prašvitus dienos, kur buvus, kur nebuvus, ji prie karalienės:

— Ku-kū, ku-kū... Ar aš laiku? Kaip tik laiku?

— A... Tu ir vėl čia,— Musmirė pakelia į ją akis.— O kiaušinėlis kur? Į svetimą lizdelį vėl padėjai? Tiktai tada kalbėsiu su tavim, kai savo vaikelius išauginsi...

— Ku-kū,— nerūpestingai kraiposi ant šakos gegelė.— Vis laiko nėra, vis trumpa jo... Kas be manęs metus skaičiuos, kas vargelius vargus rokuos?

Bet, grybų karalienei rūščiai pažvelgus, gegelė ima išsisukinėti:

— Tik nepyk... Vėjas išdraskė mano lizdelį. Bet aš jį veikiu sutaisysiu...

Ir įsiteikdama gegelė užkukuoja:

— Ku-kū... Tai dovanų, tai dovanų tau parnešiau. Priimk švelnią it šilkas plunksną... Žvaigždėm barstyta...

Lepino dovanomis karalienę girios gyventojai. O labiausiai — senis Baravykas. Sykį, žygiavęs su savo kariuomenės pulkais už devynių upių ir devynių girių, parnešė karalienei rieškučias nuostabių perlų.

— Še, martele. Papuošk jais savo raudonviršę skrybėlę. Jie kaip mat įaugs į audeklą.

Perlai sutviskėjo sužėrėjo žalioje girios prieblandoje.

— Ir aš noriu tokių...— užsiplieskė pavydu vienos Voveraitės akys.



— Ė...— atsigrėžė į Voveraitę senis Baravykas.— Šiuos perlus gali nešioti ne bet kas. Tik visų gražiausia ir visų geriausia karalienė. Nes jie ne paprasti, o stebuklingi. Vienos jų raselės ganės nuleipusiam paukščiui atgaivinti...

— Už tokią grožybę ir aš mielai daryčiau gera kitiems.— įsiterpė kita Voveraitė.

— Darytum? Ir net jei reiktų juos plėšti su didžiu skausmu?

— Su skausmu?! O! oi, aš labai bijau skausmo,— prisipažino Voveraitė.

— Vadinasi, ne tau jie ir skirti. Jei tik apie save galvotum, perlai neilgai tave puoštu. Jie nusiristų nuo audeklo ir dar apnuodytu...

Voveraitė nusigandusi šastelėjo kuo toliau nuo perlų.

— Ką tu, negąsdink jos, seneli,— nusišypsojo Musmirė.— O man tavo dovana labai prie širdies. Negaliu atsidžiaugti, kad galėsiu daryti kitiems gera.

Musmirė papuošė perlais savo raudonviršę skrybėlę ir dar labiau sušvytėjo grožiu.

— Kaip gerai, kad tokią brangią dovaną gavo grybų karalienė,— džiaugėsi girios gyventojai.— Ji tokia gera. Mes dabar nieko nebebijosime.

Sykį paryčiui Musmirė nustebusi paklausė mergelių Voveraičių:

— Kas per stebuklai! Kodėl aš nematau skruzdėlių?

Takelis, kuriuo kas rytą skubėdavo į darbą mažosios darbininkės, buvo tuščias.

— Eik tu pažiūrėti! Eik tu! — sujudo auksaplaukės mergelės, kumšėdamos viena kitą.

Tuokart krūmuose sušnarėjo atskridusi gegelė.

— Oi, kaip baisu! Ku-kū, ku-kū...— uždususi sukukavo ji.—  
Meška éjo ir užlipo ant mažųjų skruzdėlių namo... Kiek ten li-  
gonių, sužeistų! Kiek ašarų...

Karalienę pribloškė nelaimė.

— Padėti joms gali tik tu,— gaikčiojo raiboji.

— Aš? — iš sykio nesumojo Musmirė.— Ak taip! Kokia  
laimė, juk aš turiu tuos stebuklinguosius perlus!

Karalienė nuplėšė vieną karolėlį ir, perverta aštraus skaus-  
mo, išblyško.

— Dar vieną nuplėšk, ten galybė ligonių,— paprašė gegelė.

Musmirė sudrebėjo, tai išgirdusi, bet, netarusi nė žodžio, pa-  
darė, ko prašoma.

Kartą į grybų karalienės pavėsinę be kvapo ūmai įpuolė pil-  
koji kiškė.

— Mano vaikelis... Mano Pilkutis... miršta,— springo ašaro-  
mis kiškė.— Guli leisgyvis krūmuose. Padėk, Musmire.

— Kas yra? — nieko nesuprasdamas paklausė Raudonikis.

— Vanagas! Vanagas...— aimanavo kiškė.— Pamatė jis ma-  
no Pilkutį, bežaidžiantį laukymėje, ir puolė kaip nelabasis. Bet  
neišlaikė ir numetė į krūmus... Visas apdraskytas, suplėšy-  
tas...— verkė kiškė, ausų galiukais braukdamasi ašaras.

— Nėra ko jos klausinėti,— nutraukė šneką Musmirė.— Še  
karolėlį ir kuo greičiausiai skubėk pas savo Pilkutį.

Iš skausmo perbalusi, karalienė susmuko soste.

O kiškė čiupo karolėlį ir galvotrūkčiais nurūko per girią.

Vieną dieną į girią atskrido nežinoma paukštė.

Ji buvo maža, neišvaizdi. Niekas į ją nė nepažvelgė, niekas  
nepasiteiravo, nei iš kur ji atkeliavo, nei kas per viena.

— Tak-tak, tak-tak...— kaip visada kalė sau margas genys,  
net nepasukdamas į viešnią galvos.



Voveraitės tauškė kaip tauškusios:

— Tu tik pažiūrėk,— stiebėsi viena.— Vakar karalienė mane išgyrė, kad aš visų gražiausia jos dvaro mergelė... Netrukus pasidarysiu ne prastesnė už pačią karalienę.

— Oi, oi, oi...— po storais samanų patalais spardėsi mažutės,— kas mus taip storai užklojo! Mums pakyrėjo. Mes irgi norime būti prie karalienės...

— Tai nekantrios tos Voveraitės,— gūžčiojo pečiais Nemunės.

— Cit... Kalbėkite tyliau,— skriejo pažeme vėjas.— Grybų karalienė taisosi pogulio. Cit...

— Taisosi pogulio...— perbėgo šnaresys medžių lapais, nušiuveno per žolę, jį pakartojo girios aidas.

Giria nušciuvo. Skarota eglė maloniu pavėsiu pridengė Musmirės guolį.

O pilkoji paukštė nieko nelaukdama ėmė sukti lizdą lazdyno krūme, netoli upelio. Lazdynas nepatenkintas murmėjo:

— Hm... Kodėl ši paukštė savo lizdui pasirinko mano šakų palėpę? Tarytum būčiau iš kelmo spirtas... Pas mane kartais gegelė svečiuojasi... Ir volungė nepasidrovi sparnų pailsinti...

Saulė slinko vakarop. Pro medžių šakas sublizgo geltonas mėnuo, sumirksėjo pirmosios žvaigždės. Ant žolės iškrito šalta rasa, ir gėlės ėmė merktis.

— Laikas miegoti,— suūkė vėjas.

— Laikas laikas...— pakartojo girios aidas.

Papartis žalia vėduokle pridengė karalienės Musmirės patalą nuo nakties drungnumo. Į minkštas samanas susigludeno Voveraitės. Berželio lapais apsiklostė jaunikaitis Lepšis. Glaustėsi į būrį susimetusios Nemunės.

Ūmai miško rimtį sudrumstė paukščio giesmė. Iš pradžių drovi ir tyli, paskui vis stiprėjanti, ji nuskriejo per snaudžiančią girią.

Krūptelėjo medžiai, liovėsi ūkavęs vėjas, pakėlė galvą iš pirmo miego pakirdęs miško varpelis.

— Kas tai per paukštė?! — sušnarėjo medžiai.

— Kas tai per paukštė?! — pastatė ausis kiškė.

— Kas tai per paukštė?! — iš nuostabos prasižiojo miško varpelis.

Giria, užkandusi žadą, klausėsi giesmės, kuri vis liejosi ir liejosi it balta mėnesiena.

Nustėrusi klausėsi giesmės ir Musmirė. Tokios ji kaip gyva dar nebuvo girdėjusi.

Paukštė be atilsio suokė kiaurą naktį. Tik paryčiui nuščiuvo.

Giria sužavėta taip pat tylėjo.

O dieną visi, kas gyvi, tik ir tešnekėjo apie nežinomąją paukštę ir jos nuostabią giesmę.

— Tai bent balselis. Tai bent...— stebėjosi skruzdėlės, net užmiršusios pasisveikinti su karaliene Musmire.

— Ku-kū,— kažkur medyje kukavo gegelė.— Jos drabužiai pilkut pilkutėliai it kokios prasčiokės. O balsas karališkas!

Lazdynų krūmas visiems gyrėsi:

— Tai aš daviau prieglobstį paukštei! Niekas su ja nė kalbėt nenorėjo, visi nosis suko...

Karalienė Musmirė rymojo tą dieną viena ir visų pamiršta. Ją lenkė miegas, bet užmigti negalėjo, nes ir vėjas, pakerėtas naktinės giesmės, kažkur klajojo, užmiršęs nutildyti girią.

— Ko toks rūškanas tavo veidas? — paklausė ją karalius Raudonikis.— Taigi... Visi šiandien kaip nesavi. Vis per tą giesmę. Bet vakare paukštė rasi ir vėl pasuoks...

Karalienė nieko neatsakė, tik nepatenkinta apžvelgė savo tuščias menes.



— Nė jaunikaitis Lepšis šiandien neatėjo... Dar taip nėra buvę,— nežiūrėdama Raudonikiui į akis, dusliai tarė ji.

Vakare paukštė vėl suokė. Suokė ji ir kitą vakarą, ir daug daug vakarų. Ir juo dažniau ji suokė, juo linksmesnės trelės skardeno girią, juo labiau niaukėsi Musmirės veidas. Nors jos menės vėl buvo pilnos, bet visi tik ir tešnekėjo apie paukštę.

O nuėjus garsui, kad paukštė susilaukė vaiku, grybų karalienės veidas visai apniuko.

— Dabar ji visada gyvens mūsų girioje,— džiaugėsi paukščiai ir žvėreliai.— Ir jos vaikai taip pat negailės mums giesmių.

Kartą Musmirė tarė gegelei:

— Jau geras laikas mūsų girioje gyvena ta giesmininkė. Kur tik pasiklausai, vien apie ją tegirdi. O aš jos nė akyse nesu regėjusi. Pasakyk paukštei, gegele, kad noriu su ja susipažinti.

— Atlėkiau, tavo kviečiama,— pasakė atskridusi paukštė.

— Tai šit kokia tu,— apžvelgė Musmirė pilkąją paukštę.

Giesmininkė savo ruožtu apstulbusi žiūrėjo į neregėto grožio grybų karalienę.

— Taip... Tu neišvaizdi. O giedi kaip tikra karalienė.

— Džiaugiuosi, kad tau patinka mano giesmės,— kukliai atsakė paukštė.

— Kuo tu vardu?

— Lakštingala. O tu tokia graži...

— Nepataikauk,— nutraukė ją Musmirė.— Ko vertas mano grožis prieš tavo balsą? Kai tu užgiedi, visi pamiršta mane ir klausosi tavo giesmės.

Lakštingala tylėjo ir laukė, ką Musmirė dar pasakys.

— Tavo karališkas balsas turi priklausyti rūmams, o ne aidėti be atpildo girios platybėse.

— Nesuprantu,— sukluso paukštė.

— Stok pas mane tarnauti. Tu ir tavo vaikai... Noriu, kad mano menėse skambėtų tavo giesmės ir mano svečiai galėtų kada panorėję tavęs klausytis. Žinia, kada aš liepsiu. O naktį...— šypsojo Musmirė,— tavo giesmės trikdo man miegą...

— Negaliu padaryti, ko prašai,— nuleido akis paukštė.— Temoku giedoti tik sužiūrus žvaigždėms ir tik girioje. Pamatau apsiblausiusias akis upelio, pavargusio nuo ilgo bėgimo, ir imu sukti. O jis, užsiklauses mano giesmės, nepasijunta, kai stabteli ir kiek pailsina kojas... Mano giesmių trelės pažadina mėnulį, užsnūdusį debesų pataluos. Neiškentęs jis išsiropščia iš patalų ir nužeria laukus ir girios glūdumą liūdna šviesa...

— Taigi, taigi,— nekantriai nutraukė Musmirė.— Žinau, kad turi negerą papratimą giedoti naktį ir kas tik tau užaina... Nuo dabar giedosi mano menėse ir apie mano grožį. Ir ne naktį, o kai aš panorėsiu. Bet užtat nei tau, nei tavo vaikams nereiks prakaitu pelnytis duonos. Pas mane būsi soti ir viskuo aprūpinta.

— Ką tu! Be darbo negalėčiau gyventi. O ir vaikų dyka-duonių nenorėčiau auginti... Šiomet aš baltiesiems alksniams, augantiems palei upelį, pažadėjau nurinkti vabalus. Jie, vargšeliai, baisiai apnikti...

— Pakaks,— supyko grybų karalienė.— Kol kas tave tik įkalbinėju. Nenorėk, kad tau ir tavo giminei paskelbčiau karą. Riesta tąsyk tau būtu!

Nusiminė Lakštingala, girdėdama tokius Musmirės žodžius. Ji visai nenorėjo stot į karą su Musmire.

— Na, tai ką? — kvotė Musmirė.

— Negaliu,— tyliai, bet tvirtai pasakė Lakštingala.

— Ak, taip! — įširdo karalienė.— Duodu tris dienas apsigalvoti. O po trijų dienų arba tu ir tavo vaikai man tarnausite, arba tu man priešas!

Susikrimto giria, viską sužinojusi. Labai mylėjo girios gyventojai gražiąją grybų karaliene, bet jau spėjo pamilti ir giesmininkę Lakštingalą.

— Karaliene, palik Lakštingalą giriai,— bemat atskubėjo kiškė.— Jos giesmės mums tiek džiaugsmo teikia.

— Būsi mano viešnia, galėsi jos klausytis,— atkirto Musmirė.— Be to, aš tavo vaikelį išgydžiau, o tu man skersai kelio stoji!

— Karaliene, palik Lakštingalą giriai,— meldė mažosios skruzdėlytės.— Jos giesmės pasiklausius, ir dirbti esti lengviau.

— Aš jums ašaras nušluosčiau, o dabar man skersai kelio stojate! — iširdo Musmirė.

— Karaliene, palik Lakštingalą giriai,— kukavo gegelė.— Jos giesmė nebebus tokia graži, jei suoks vien tik rūmuose.

— Aš tau buvau kaip tikra motina, o dabar man skersai kelio stoji! — visai pergedo iš pykčio Musmirė.

Nuliūdę girios gyventojai gulte apgulė lazdyno krūmą.

— Neik tarnauti pas Musmirę,— įkalbinėjo žvėreliai susigraužusią Lakštingalą.— Karališkųjų rūmų sienos storos, vargu ar mes tave begirdėsime.

— Neik tarnauti pas Musmirę,— ošė baltieji alksniai, iš nusiminimo nusvarinę šakas į upelį.— Aidint tavo trelėms, taip gera ir lengva gyventi. O svečiuotis pas grybų karaliene mes juk negalėtume. Ji dygisi mūsų, nes, esą, atsiduodame upelio dumbliu...

— Neik tarnauti pas Musmirę,— čiauškėjo paukščiai,— Rūmuose turėtum giedoti tik apie Musmirės grožį, ir kas tada liktų iš tavo giesmės.

— Nenoriu užsitraukti Musmirės rūstybės. Nenoriu su kuo

nors kariauti,— tarē Lakštingala.— Bet negaliu tarnauti Musmirei ir giedoti vien apie jos grožį...

Ir Lakštingala vėl ėmė suokti girios platybėse.

Didžiai užsirūstino Musmirė, kai viską jai papasakojo pataikūnė musė. Karalienės akys užsiplieskė kerštu Lakštingalai ir neklusniajai giriai. O ir girios gyventojai, išgąsdinti kietos Musmirės širdies, iš tolo ėmė lenkti jos namus.

— Mamyte,— kartą tarė Pilkutis, šuoliuodamas su kiške palei grybų karalienės dvarą ir baugščiai žiūrėdamas į aukštus jos menių langus.— Tu sakei, kad esti gerų karalienių. Mat tai — ir nėra! Kaip būtų gerai, kad mūsų girioje iš viso nebūtų jokių karalienių...

— Cit...— sudraudė kiškė išišnekusį vaiką.— Cit... Rūmų ir sienos ausis turi.

Sykį Musmirė pasikvietė viešnagėn laumę raganą Vėtrą. Apie ką jiedvi kuždėjosi, nė pataikūnės musės negalėjo sužinoti. Bet po to karalienės veidas vėl nusigiedrijo.

Bėgo dienos. Regis, tik vakar lazdyną klėtė gaivi žaluma, o šiandien jau ir riešutai boluoja tarp lapų. Regis, taip neseniai liepos krovė pumpurus, o šit girioje tvyro saldus liepos žiedų kvapas.

Lakštingaliukai spėriai augo. Apsiklostė minkštomis plunksnelėmis ir laukė nesulaukdami, kada galės kartu su motina pasikieminėti girioje.

— Tai gerai auga vaikeliai, tai gerai,— šnarėjo lazdynas baltiesiems alksniams.— Greit jie stos į talką motinai, ir jums nebebus ko bijot amalų.

Alksniai pritariamai suošė šakomis. Tik karalienė Musmirė, girdėdama šnekas apie Lakštingalą ir josios vaikus, klastingai šypsojo.

— Jūs jau nebemaži,— kuriądien tarė giesmininkė savo vaikams.— Skrendu pasidairyti po girią, gardesnių vabalėlių paieškoti.

Regis, dar nenutilo lakštingaliukų ausyse motinos balsas, nenutolo jos sparnų šnaresys, kai girioje staiga ėmė niukti, ir dangumi ūmai nuvinguriavo šmaikšti žaibo gyvačiukė. Drebindamas orą, sudundėjo griautinis.

— Vėtra atsėlina! — sudrebėjo medžiai.

— Vėtra atsėlina,— išsislapstė medžių drevėse išsigandę paukščiai.

— Vėtra! — ėmė blaškytis po girią baimės apimti žvėrys.

Tik vėjas nepametė galvos. Giliai atsikvėpęs ir plačiai išskėlęs savo sparnus, jis pakilo viršum medžių, pasiruošęs kautis.

— Ū-ū-ū... — sušniokštė jis.

— Ū-ū-ū...— sukaukė Vėtra.

Ragana taip smarkiai kaukė, jog medžiai iš baimės palinko prie žemės. Kiti net iš šaknų išvirto.

— Pasitrauk iš kelio! — riaumėjo Vėtra, sėdėdama juodų debesų vežime ir piktai čaižydama savo žirgus žaibus. O šie lėkė kaip patrakę, skeldami iš po kojų žiežirbas.

— Ir manyt nemanau! — drąsiai atšovė vėjas.

— Ak taip! — įtūžo Vėtra.— Na, tai laikykis!

Ragana trūktelėjo vadeles. Jos žirgai kraupiai sužvengė ir atsistojo piestu. Vėtra įtempė lanką ir paleido į drąsuolį ugnines strėles. Vėjas nusirito per devynias mylias.

— Cha, cha, cha!.. Kas dar nori su manimi galynėtis?! — kvatojo Vėtra.

Lakštingaliukai glaudėsi vienas prie kito. Išsigandęs lazdynas pamiršo juos dengti nuo lietaus ir ledų krušos. O Vėtra vis suko ir suko apie lazdyną.

— Cha, cha, cha,— kvatojo ji, it šapelį purtydama ir lenkdama prie žemės lazdyną.



— Mama...— cypsėjo iš šalčio ir baimės pastirę lakštingaliukai.

— Cha, cha, cha! — vis pikčiau kvatojo Vėtra, dar smarkiau purtydama krūmą.

Galų gale ji čiupo Lakštingalos lizdelį ir su įniršiu sviedė žemėn. Paukščiukai gailiai sucypsėjo ir tučtuojau nutilo. Vėtra dar valandėlę šlaistėsi po girią, bet jos įkarštis jau vėso.

— Cha, cha, cha! — girdėjosi tolstantis jos kvatojimas.

Juoda debesų marška prasiskyrė, ir properšoje sumėlynavo dangus. Sučirškė atkutę paukščiai, pasipurtė sulyti žvėreliai, krėtė rasą miško gėlės ir medžiai.

Leisgyviai lakštingaliukai gulėjo ant plikos, lietuje patišusios žemės.

— Kur Lakštingala, kur Lakštingala? — sukruoto paukščiai.

— Ku-kū, šitokia bėda,— nesumanydama, ką daryti, tai šen, tai ten puldinėjo gegelė.

— Eime pas grybų karalienę,— šovė mintis geniui.— Nelaimėje ji visus vaduoja.

— Pas karalienę, pas karalienę...— pakilo paukščių būrys.

— Lakštingaliukų gyvybė kabo ant plauko... Padėk, karaliene,— prašė genys.

Musmirė iš aukšto pažvelgė į jį ir tarė:

— Tai mat! Vėl mane prisiminėt! O kur anksčiau visi buvote? Nė akių nerodėte mano menėse.

Genys nesusigriebė, ką atsakyti.

— Aš nieko negaliu jums padėti! — šaltai kalbėjo ji toliau.

— Ak, neminėk senų skriaudų,— taikingai pasakė gegelė.— Padėt gali tik tu. O tu tokia gera...

— Aš nieko negaliu jums padėti,— it kirviu nukirto Musmirė.

Prašė paukščiai, meldė, bet Musmirė kaip ne, taip ne.

— Tu tik pažiūrėk, tik pažiūrėk,— baimingai susikuždėjo auksaplaukės mergelės Voveraitės.— Mano liemuo visai ne toks tiesus, kaip karalienės...

— O mano plaukai,— džiaugėsi kita,— visai nebalti. Bet juk ir auksiniai plaukai gražūs.

— Oi, oi,— gludenosi po samanomis mažosios Voveraitės.— Kokios plonos tos samanos! Užklokit mus storiau! Mes bijom piktosios Musmirės!

Tuokart prie grybų karalienės kojų nukrito ūmai parsiradusi Lakštingala.

— O Musmire, einu pas tave tarnauti, tik pasigailėk vaikų! Jie neišgyvens, jei tu nepadėsi.

— Na matai, Lakštingala,— patenkinta tarė Musmirė, negalėdama paslėpti šypsenos.— Nereikėjo stoti su manim į karą. Vis tiek mano viršus!

— Taip... Kad tik vaikai gyventų, kad gyventų,— tartum negirdėdama Musmirės žodžių, kartojo Lakštingala.

— Nesikrimsk, tavo vaikai gyvens. Atneškit čia lakštingaliukus.

Kai paukščiai padarė, ką liepiami, ir leisgyviai paukšteliai gulėjo ant blizgančių menės grindų, Lakštingala, visa drebėdama, rūpino:

— Greičiau plėšk lašelį, greičiau!

— Ak, lašelį... Taip taip...— tik dabar prisiminusi, susigriebė Musmirė ir iš lengvo pakėlė ranką prie skrybėlės.

Bet tuokart per jos delną šnypšdamas nusirito vienas perlas ir, riedėdamas menės grindimis, atsitrenkė į sieną. Musmirė pabalo ir abiem rankomis stvėrėsi už skrybėlės. Netoliese stovįs senis Baravykas ir mergelės Voveraitės šastelėjo į šalis. Su trenksmu griuvo menių sienos, o per Musmirės rankas tekėjo

ir tekėjo spindinti liūtis, išdegindama raudoname skrybėlės audekle baltas dėmes.

Perlą liūtis užtiško ant lakštingaliukų, ir jie beregint atsigavo.

— Musmirė pasidarė nuodinga,— puolė lauk iš menės senis Baravykas.

— Ji nuodinga ir nebe karalienė,— traukėsi atatupstos mergelės Voveraitės.

— Nuodinga, nuodinga...— nusigandę pro išvirtusias sienas išplasnojo paukščiai.

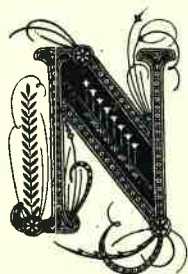
— Mamyte! — kūlvirsčiais nustriksėjo pas kiškę viską matęs ir girdėjęs Pilkutis.— Dabar girioje jau nebėra karalienės!

Nuo tos dienos Musmirė gyvena miško laukymėje viena ir niekieno nelankoma. Jos lenkiasi paukščiai, žvėreliai ir visi girios gyventojai. Nenuorama vėjas, ir tas suka iš kelio, vos išvydęs raudoną Musmirės kepurę. Tik pataikūnės musės, žiūrėk, pamiršta ir nutupia ant išdidžiosios Musmirės galvos. Bet pasiviešėjusios neilgai tegyvena ir krinta negyvos.

Viena ir niekieno nemylima, rymo Musmirė girios laukymėje. Kaip ir anksčiau, ji švyti skaisčiu grožiu, bet jai nelinksma. Musmirė laukia nesulaukdama, kada užeis liūtis ir vienąkart nuplaus baltas gėdos dėmes nuo raudono jos skrybėlės audeklo.



## NYKŠTUKAS IR GĖLĖ



nykštukas stovi prie sugriauto medinio namo. Mažas Nykštukas, raudona kepurėle ir ilga, iki kelių, balta barzda.

— Kur dingo visi mano broliai? — nejaukiai dairosi jis į krūvą rąstgalių vietoje trobos, kurios palėpėje gyveno su aštuoniais savo broliais, ir į galias ekskavatoriaus provėžas, juodas kaip bedugnė.

Nykštukas kremta barzdą ir vos tramdo ašaras. Nebėra tamsios palėpės, kur jie puotaudavo, sumigus visam namui, nebėra nenuoramų brolių, kuriuos jis mėgdavo tampyti už margaspalvių kepuraičių spurgų. Į akis plieskia linksmi daugiaaukščių namų langai, ižiebtomis lemputėmis mirksi aukštas kranas:

— Mirsiu, bet neisiu gyventi į tuos išdidėlius namus,— taria nusigrėždamas Nykštukas.— Jie šviesūs it mūsų palėpė Naujųjų metų naktį, uždegus visas žvakes ant eglutės. Nerasi ten užuoglaudos.

Nykštukas piktai nusispiauna. Paskui išsitraukia pypkę ir užsirūko. Visa laimė, kad pypkę tąsyk, išeidamas iš namų, pasiėmė. Ką gi veiktų mažas Nykštukas be pypkės?

— Nusipiešiu namą ir gyvensiu,— sumeta berūkydamas Nykštukas.

Ir, išsitraukęs iš burnos pypkę, jos galu nupiešia slėpininę, su daugybe bokštų ir bokštelių rūmą.

— O kad tų išdiduolių namų nebematyčiau, uždengsiu savo kambarių langus sunkiomis tamsiomis užuolaidomis. Pro jas žvelgs mėnuo ir žvaigždės, bet saulė ir tie namai nespigins man akių.

— Bet kaip aš gyvensiu vieniui vienas? — suka galvą Nykštukas.— Mano rūmas skambės nuo žingsnių aido, ir jame bus nyku...

Nusiminęs Nykštukas vėl griebiasi pypkės. Dūmai kvapūs ir skanūs. Jis pučia juos į savo žiląją barzdą. Nuo jų Nykštuko barzda ir žila.

— Bet ir draugus aš galiu nusipiešti,— ūmai pradžiunga Nykštukas.

Devyniais raktais jis užrakina savo rūmo duris, užtraukia ant langų sunkias užuolaidas ir susimąsto, su kokiais draugais norėtų gyventi šiame slėpiningame trobesyje.

— Pirmiausia nupiešiu gėlę,— nusprendžia jis, dairydamasis po plačią menę su tamsiomis niūriomis kolonomis.— Bus linksmiau.

O kai nupiešia gėlę ir jos balti žiedlapiai sutvaska rūškanoje menėje, Nykštukas pajunta, jog daugiau jam nieko ir nebereikia.

— Taigi,— patenkintas timpčioja barzdą Nykštukas.— Kiek nedaug tereikia gyventojų... Dar nupiešiu čiaupą ir kibirėlį, kuriuo laistysiu gėlę.

Ir Nykštukas, ramus ir patenkintas, eina sau miegoti.



Tuk, tuk, tuk...

— Kas čia beldžiasi? — krūpteli gėlė.

— Netrukdyk miegoti. Tai saulė beldžiasi į langų užuolaidas. Bet tu būk rami, ji neprasiskverbs į vidų. Mūsų slėpiningame rūme ji — nereikalinga viešnia.

Tuk, tuk, tuk...

— Kas čia beldžiasi? — suklūsta gėlė.

— Netrukdyk miegoti. Tai daugiaaukštis namas plieskia į langų užuolaidas. Bet tu būk rami, jis nieko nepamatys pro tamsias užuolaidas. Mūsų slėpiningame rūme jis — nereikalingas svečias!

— Kas ten žvelgia, kas ten žvelgia?! — baugščiai sujudina žiedlapius gėlė.

— A... Jau metas keltis,— saldžiai ražosi atsisėdęs lovoje Nykštukas.— Tатаi smiglios žvaigždžių akys. Greit ir mėnesiena sužerės languose... Tu gali žiūrėti kiek širdis geidžia! Mėnuo — mūsų draugas!

— Man ne prie širdies jo blyškus veidas! — nususuka nuo lango gėlė.

— Ne prie širdies! — stebisi Nykštukas.— Juk aš tave nupiešiau. Ir tu turi mylėti visa, ką ir aš...

Gėlė liūdnai nuleidžia galvą.

— Užtrauk užuolaidas,— tyliai paprašo ji.

— Ar nematai, kad jos užtrauktos,— atkerta suirzęs Nykštukas.

— Na tai nupiešk tokias, pro kurias neprasiskverbėtų mėnesiena.

— Vadinasi, tu nori, kad mums spigintų akis saulė. Taip?!

— O kas ta saulė? — droviai klausia gėlė.



— Saulė,— Nykštukas piktai stveriasi pypkės.— Nekalbėk man apie ją. Ji, kur gali, kaišioja savo nosį ir apnuogina visus pašalius. Niekur nuo jos negali pasislėpti. Ji savo spinduliais it tūkstantiniais pirštais rodo į mane, ir vaikai pamatę pešioja už barzdos. Verčiau aš tave palaistysiu.

Bet gėlė negeria vandens ir glebte glemba mėnesienoje.

— Gerai jau gerai,— nerasdamas sau vietos, Nykštukas ima timpčioti barzdą.— Aš nupiešiu kitas užuolaidas!

Ir Nykštukas, mažas Nykštukas raudona kepurėle ir dūmais atsiduodančia barzda, piešia savo langams kitas užuolaidas. Piešia ir tyliai plūsta gėlė:

— Man pakako jos vienos! O ji, žiūrėk, įsigeidė dar ir saulės!

Nespėjo gėlė nė mirkteleėti ir mato, kad nebėra tamsių kolonų, remiančių niūrios menės skliautus. Nei sunkių užuolaidų. Nei prietemoje šmėkšančios raudonos Nykštuko kepurėlės. Tik pilki žemės grumstai aplinkui ir šalia gilios it bedugnė ekskavatoriaus provėzos. Danguje plieskia saulė, ir saulėtekyje liepsnoja daugiaaukščio namo langų stiklai.

— Kur kibirėlis? — markstosi ryškioje saulėje gėlė.— Kas mane palaistys? Mažą, Nykštuko nupieštą gėlę? Žemė aplinkui molinga ir grumstuota... Kaip aš augsiu čia?

Jai niekas neatsako. Tik danguje plieskia saulė, ir saulėtekyje liepsnoja daugiaaukščio namo langų stiklai.

Tuk, tuk, tuk...

— Kas čia beldžiasi? — pro miegus suklūsta gėlė ir iš palengvo praskleidžia žiedlapius.

Ekskavatoriaus išstremptas kiemas baltuoja, užlietas blyškios mėnesienos. Rąstgalių šešėlyje dūluoja raudona Nykštuko kepurėlė.

— Maniau, tu nebeateisi,— nudžiunga gėlė.

Nykštukas nieko neatsako.

— Nepalik manęs vienos,— prašo gėlė.— Man baisu.

Iš šešėlio virsta dūmų kamuoliai.

— Neseniai čia praėjo žmogus,— išgąstingai šnabžda gėlė.— Jis vos manęs neužmynė.

Gėlė tirta šalia juoduojančių ekskavatoriaus provėžų.

— Aš tave įkurdinsiu ant krano,— pasigirsta šaltas Nykštuko balsas.— Tu galėsi gyventi aukštai, šalia mirksinčios elektros lemputės. Ten niekas tavęs neužmins.

Nykštukas nukrato pypkės pelenus į lentgalį, net žyra žiežirbos, įsikiša pypkę į antį, ir gėlė, nespėjusi nė sumoti, jau pasipi ant geležinės krano gegnės.

— Kaip čia aukšta! — gaudo kvapą gėlė.— Ir kaip gražu! Žvaigždes ranka galima pasiekti. O žmonės! Kokie jie maži! Tik baisyai svaigsta galva!..

— Tavęs čia niekas neužmins! — rūsčiai pakartoja Nykštukas.

O kitą naktį gėlė nedrąsiai prašo:

— Nukelk mane nuo krano...

Nykštukas tylomis žiūri į gėlę.

— Taip aukštai...— ji springsta žodžiais.— O aš tokia maža... Aukštai tegu sau dideli gyvena...

— Gal tu nori pagyventi juose?! — Nykštukas pasidygėdamas pasuka galvą į visokiausiom spalvom šviečiančius daugiaaukščio namo langus.— Ten daug spintų. Ir vietos už tų spintų pakaktų...

Tuk tuk, tuk...

— Kas čia beldžiasi?

— Netrukdyk miegoti. Tai dulkės gula. Mažos skvarbios dulkės. Bet tu nebijok. Viršum mūsų galvų voras audžia plonytelytį voratinklį. Jis it skėtis apsaugos mus nuo dulkių.

Gėlė krūpčioja.

Ant voratinklio it lietaus lašai papsi krisdamos dulkės.

— Tu taip seniai manęs nelaistei! — taria gėlė.

— Čia nėra kibirėlio...

— Ir vandens čiaupo...

— Ir aukštų kolonų...

— Eime namo,— nežiūrėdama Nykštukui į akis, sako gėlė.

Tuk, tuk, tuk...

— Kas ten beldžiasi?

Netrukdykite miegoti. Jaukiame rūme su begale bokštų ir bokštelių, už sunkių užolaidų, sapnus sapnuoja Nykštukas ir gėlė. O menėje kyla aukštos kolonos. Ant sienos šviečia iki geltonumo Nykštuko kasdien nublizginamas varinis čiaupas. Ir kibirėlis stovi čia pat, po juo. Į jį pribėga tiek vandens, kiek reikia atsigerti vienai mažai gėlei.







## RAMUNĖ



abary augo ramunė. Baltažiedė ramunė, liūdnai nusvarinusi savo sunkią galvelę.

— Ko tu visuomet tokia nelinksma? — kartą neiškentęs paklausė jos vėjas, jūruodamas ūgtelėjusią žolę.— Regis, ir saulė tau spindulių nešykšti, ir draugų, rodos, nepasigendi, ir veidelio skais-

tumu su tavim ne bet kas susilygins...

— Bepigu tau, laisvūnui, taip sakyti,— atsідuso ramunė.— Nūnai tu čia, po valandėlės,— dievai žino kur... Esi didelis ir galingas. Tau praskrendant, net plačiašakiai medžiai palenkia savo vešlius vainikus. O kas aš?! Tik maža, vėjo lankstoma ramunėlė. Ir gyvulys nuskabo mano žiedelius, ir žmogus užmina, ir darganos drengia...

— Hm,— numykė susimąstęs vėjas.— O kieno, tavo išmanymu, geresnė dalis?

— O!.. Visų. Tik ne mano. O kuo bloga tai išlakai pušelei arba šit anam viršum miško sklandančiam sparnuotam paukščiui. O žmogui! Argi aš galiu su jais susilyginti...

— Tu šitaip manai? — suūkė vėjas.— Kad taip nori, patirk jų visų dalią!

Ir vėjas, sutaršęs gelsvėjančius javus, nuskriejo savais ke-  
liais.

O ramunė virto aukšta pušimi, siūruojančia girios pakraš-  
tyje. Pušimi, tamsiai žaliu, laibu it ramunėlės liemeniu ir baltu  
balčiausiu šakų šelmeniu.

— Na ir kaip? — sykį pasiteiravo iš kažkur parsigavęs vė-  
jas.— Gera būti pušele?

— Taip... taip...— veikiai atsakė pušis. Paskui, kiek patylė-  
jusi, droviai suplastėjo viršūne: — Tik... labai neramu dėl tų  
miško kirtėjų. Eina jie pasiskardendami, kirvápente medžių lie-  
menis taukšnodami... vieną kitą įkirsdami. Anądien šalia manęs  
vieną pušelę nuleido... Baigiu iš baimės sakais išvarvėti... Ra-  
munės tiek pavojų nepatiria. Jei gyvulys ir nuskabo žiedelius,  
šaknys lieka ir vėl želmanėlį leidžia...

Apsuko ratą vėjas, ir, nieko netaręs, nuskriejo šalin.

O pušis pavirto baltu balandžiu. Su geltonu snapeliu ir ža-  
liomis kojėlėmis.

Suplzdėjo iš džiaugsmo ramunės širdis, pavirtus paukšte. Ji  
išskėtė plačius balandžio sparnus ir pakilo viršum pušų, links-  
mai nardydama skaisčiuose saulės spinduliuose. Tik staiga sau-  
lę uždengė dideli grėsmingi sparnai. Viršum miško šmėžtelėjo  
plėšrus vanagas, tykodamas valiūkaujantių paukščių.

Balandis nērė į medžių šakų palėpę ir, tūnodamas tankmė-  
je, ilgai drebėjo visomis savo plunksnelėmis, vos atgaudamas  
kvapą. Kai, baimei atslūgus, vėlei užsidegė noru panardyti pa-  
dangėje, kur buvęs, kur nebuvęs, pasirodė vanagas ir, tyliai, be  
garso skrisdamas, čia pat, balandžio akyse, nutvėrė neatsargų  
paukštelį.

— Ramunės tiek pavojų netykojo,— nusiminė balandis.—  
O jei kas kokį žiedelį nurėkšdavo... tai juk ir vėl žiedus krauda-  
vau. O dabar man iš baimės baigia visos plunksnos iškristi...

Paburkavo liūdnei balandis, paburkavo ir nepajuto, kaip

pavirto žmogumi — aukšta liekna mergele, dėvinčia tamsiai žalia drabužį, su didelėmis geltonomis akimis ir baltut baltutėliais it ramunėlės žiedlapiai plaukais...

Nudžiugo ramunė, virtusi mergele, ir, linksmai pasišokinėdama, nužingsniavo per pievą prie galusodėje ritinį mušančių vaikų.

— Priimkite ir mane į savo būrį, vaikai,— pasisiūlė mergelė ramunė.— Aš irgi moku greitai bėgioti ir smagiai juoktis. Jums bus linksma su manimi.

Vaikai nepatikliai pažvelgė į neprašytąją viešnią.

— O kodėl tavo akys tokios didelės ir geltonos? — paklausė vienas.

— O kodėl tavo plaukai balti kaip sniegas?

— O kodėl tavo liemu plonas kaip nendrės stiebelis?

— Tu ne tokia, kaip visi! Tu balta! Tu sena! Mes bijome tavęs! — vienas per kitą šaukė vaikai.

Mergelė nusiminusi pasuko į kelią. Prie jos artėjo kelios moterys. Ramunė joms linktelėjo galvą, bet moterys, netekusios žado, sumišusios išispytrėjo į ją. Ramunei priartėjus, moterys baikščiai šastelėjo į šalį. Mergelė nebedrįso joms pirštis į drauges.

— Žmonės bijo manęs. Aš jų tarpe svetima, jiems nereikalinga,— liūdnai nulenkę galvą mergelė ramunė.

Ir skaudama širdimi ji suprato, kad geriausia jos dalia — būti ramune, linguoti laibu stiebeliu pabarėje.

Ir mergelė nepajuto, kaip vėlei virto gėle. Baltažiede ramune, didele geltona akele.

— Tu iškėlei savo svirią galvą, ramunėle,— paglostė ją praklekiantis vėjas.

— Iškėliau,— droviai atsakė ramunė.— Ir nieko nėra geriau, kaip būti ramune. Ir drugelis skrisdamas kojeles pailsina, ir bitelė medaus atsigeria, ir mergelė vainikėlių nusipina...

## ŽVAIGŽDĖ IR LAUMŽIRGIS



iršum pelkės dūzgia laumžirgis. Jo melsvai žali, permatomi sparneliai užkliudo čia pūstabriaunės baltą vainikėlį, čia raistenės rožinius žiedelius, čia vėl, apsukęs ratą, jis čiuožte čiuožia lygiu it stiklas pelkės paviršiumi, grožėdamasis savo atvaizdu vandenyje.

— Kaip gera gyventi! — džiaugiasi laumžirgis, nutūpęs ant dantytų drėgmenės lapelių ir krutindamas permatomus sparnelius.— Ir saulė man šviečia, ir vėjas ribuliuoja vandenį, ir pelkė žydėte žydi.

Staiga pro krūmokšnius sumirguliuoja mėlynas dangaus lopelis, ir saulės spinduliai it voratinkliai nusidriekia pro susiraizgiusias šakas. Bet tarp tų spindulių kažkas droviai žybsi. Tai vakarinė žvaigždė.

— Aha... Ir tau aš parūpau,— patenkintas sako laumžirgis žvaigždei, išskleisdamas savo blizgančius sparnelius.— Aš toks gražus! Ir saulė į mane žiūri, ir pelkės vanduo didele vėsia akimi, ir tu taip pat manimi grožiesi...

— O aš visai ne į tave žiūriu,— tiesiai atsako žvaigždė.— Aš tik išėjau pasivaikščioti, ir tu mane pamatei.

— Ne į mane?! — nustemba laumžirgis.— O į ką daugiau gali žiūrėti? Visi į mane žiūri... ir saulė, ir pelkės vanduo, ir gėlės... Tik dirstelk, kokie mano sparneliai! Niekas tokių neturi. Nei drugelis, nei bitė... Ir tu neturi tokių sparnų.

— Aš iš tikro neturiu sparnų,— sutinka žvaigždė.— O kam jie reikalingi?

— Sparnai?! Tai gal tu stovi kaip įbesta ir nepajudi iš vietos, jei nežinai, kam reikalingi sparnai?

— Ką tu. Aš skrieju,— atsako žvaigždė.— Skrieju dideliu greičiu.

— O kur tu skraidai? — susidomi laumžirgis.— Prie gėlių ar viršum pelkės?

— Mano gimtinėj nėra gėlių, ir pelkės taip pat nėra...

— Ką tu pasakysi! — nustebęs laumžirgis net pakelia galvą.— Tai kaip ten galima gyventi?

— O kur skrendu, irgi nežinau,— kalba žvaigždė, neatsakydama laumžirgiui.— Tik žinau, kad negaliu sustoti.

— Ką ir besakysi, tu labai keista,— sukrutina ūselius laumžirgis.— Nežinai, kur skrendi. O aš viską žinau! Štai čia pelkė. O ten pieva. O už pievos čiurlena upelis. Jei skrisiu pasroviui, nusigausiu į girią. Bet ten aš nemėgstu buvoti. Didelių medžių ūksmė man ne prie širdies. Ten mano sparneliai nublanksta, ir aš nebebūnu toks gražus. O be to, jie baisiai dideli ir išdidūs, tie aukštaūgiai medžiai. Tu tik pagalvok, jie dedasi nepastebį manęs. Ošia sau viršūnėmis, ir tiek. Lyg tai jiems būtų visų svarbiausia.

— Įdomiausia yra iš aukštai žvalgytis,— taria žvaigždė.

— Iš aukštai žvalgytis? — niekinamai burbteli laumžirgis.— O kam gi? Aukštai vėjuota ir šalta. Kam žvalgytis, jei, šviečiant saulei, taip gera žiūrėti į savo atvaizdą pelkės vandenyje ir keliauti nuo gėlės prie gėlės...





— Gal tu ir teisybę sakai,— sutrinka žvaigždė,— bet aš... žiūriu žiūriu į žemę, į girias, klonius... upes, ir visokios mintys man ima lįsti į galvą. O kas atsitiktų, jei sustočiau ir vidurnaktį nepažvelgčiau štai pro ano namo langą? Iš visų trobos kampų tykotų nyki prieblanda. O ir tau būtų negera... Tuomet imu dar greičiau skrieti... Taip skrieju, jog net visa degte degu...

— È-è... Pamanyk tik! — nedraugiškai atšauna laumžirgis.— Dėl manęs tu gali neskrieti. Nesibaimink, ir tau sustojus, aš gyvensiu. Jūs, visos žvagždės, galite sustoti, man nuo to nei šilta, nei šalta. Ir tu man esi visai nereikalinga. Nieko neišmanai apie mūsų pelkę, tik paistai niekus. Verčiau pažiūrėk, kokie puošnūs mano drabužiai.

— Taip, tu iš tikro gražus,— sako žvaigždė.— Tavo sparneliai blizga kaip vaikų iščiužinėtas ledas žiemą.

— Pala pala,— brūkšteli kojėlėmis per sparnus laumžirgis.— Ką tu čia vėl tauški? Kokia žiemą? Koks ledas?

— Negi nežinai, kas yra žiema? — savo ruožtu nustemba žvaigždė.— O kur buvai, kai pelkę kaustė ledas?

— Tai šit apie ką tu kalbi! — atitoksta laumžirgis.— Man varlės pasakojo apie žiemą. Bet ji biauri. Ji mena darganotą šaltą dieną. Tada aš negyvenau. Ir nesigailiu.

— O kai vėl ateis žiema, ką tuomet veiksi? — klausia žvaigždė.

— Ką veiksiu? Ogi nieko. Kai saulės akis apsiblaus ir vasara jau ruošis iškeliauti, ką gi man čia veikti. Aš — vasaros ir saulės vaikas. O tu kieno?

— Aš?.. Nežinau. Ir nenoriu spėlioti. Bet aš visada būsiu. Kiek siekia mano atmintis, visada buvau. Mačiau daug žiemų, daug vasarų...

— Ak, vargšele! — pasigaili jos laumžirgis.— O aš pašoku keletą trumpų dienų ir išeinu. Ir kelio galą žinau, ir viską ži-

nau. Tai kas, kad tu ilgaamžė, bet keistis su tavim vietomis nenorėčiau.

— Tikrai?! Tu, toks mažytis, nenorėtumei būti ilgaamžė žvaigžde?

— Juk saulės spindulių man niekas neatstos, net ilgi amžiai.

— Taip, saulės spindulių pas mus nėra. Bet galėtumei sutikti dar didesnių už saulę šviesulių.

— Ir jie tave sušildo?

— Ne. Aš pati skriedama įkaistu.

— Tuščia kalba! — pasipusto kojeles laumžirgis.— Nenoriu būti žvaigžde. Tu nieko nežinai, kas man svarbiausia. Tu net neišmanai, kas yra sparnai. Aš, laumžirgis, už visus laimingiausias ir gražiausias. Į mane žiūri ir saulė, ir vėsus pelkės vanduo, ir gėlės, ir tu...

— Aš nežiūriu. Aš išėjau pasivaikščioti,— atsako žvaigždė.

— Nežiūri? Tai į ką žiūri?

— Vakar naktį mačiau, kad ten už girios, ant kalvos, praverko mažas baltagalvis dobiliukas. „Mamyte, aš bijau, visas virpu kaip epušės lapelis,— aimanavo jis.— Nereikia dienos, nereikia saulės. Jos skaisčiuose spinduliuose taip baisiai tvyks dalgiai. Jie ir mane gali nukirsti. Tegu visada šviečia mėnulis ir spindi rasa ant mano galvelės.“ Tąsyk aš paglosčiau savo spinduliais jo galvelę, ir dobiliukas užmigo. O dabar regiu jį linkmą ir gyvą, šnekučiuojantį su bitele... Ir dar — toli toli, tvaskančioje jūroje, regiu laivą. Jis klydinėja, pametęs kelią. Todėl aš stengiuosi taip skaisčiai uždegti visus savo žibintus, kad laivas susivoktų, kur esąs, ir surastų savo uostą... Ir dar...

— Gana, gana,— nutraukia ją laumžirgis.— Su tavim visai neįdomu šnekėti.

Laumžirgis pakelia sparnelius ir nuskrenda per pievą prie upelio.

## MOTERS DAIKTAI



oters daiktai buvo kuklūs ir paprasti. Metų metus jie ištikimai it šuns jai tarnavo.

Paskui jai nusibodo šie nusigalavę, nuo darbo nusišėrę daiktai. Ir moteris sumanė jais nusikratyti. Užsisakė sunkvežimį ir, sukrovusi juos, nuvežė į sendaikčių parduotuvę. Liūdnai pažvelgė į ją kuklūs, metų metus jai ištikimai it šuns tarnavę daiktai, bet nieko nepasakė. Ji ir nesiklausė. O daiktai moka kalbėti tik tada, kai žmogus jų klausosi.

Tada ji nusipirko puošnius ir brangius baldus. Šitie blizgėjo nuo gero lako, džiugino akį savo įmantriai išraitytomis kojomis, veidrodžiais, stiklais... Ir nuo tada moteris pradėjo jiems tarnauti. Grįžusi iš darbo namo, ji bemaž nieko neveikė, tik vaikščiojo su skuduru ir šluostė juos. Nukris kur dulkelė, ji kaip mat prišoka, apsiblaus kur lakas, ji, negailėdama savęs, trina ir trina jį, kol ima blizgėti.

Iš pradžių daiktams tas baisiai patiko.

— Ė, matot, kaip ji mumis rūpinasi! — džiaugėsi žemutis staliukas raitytomis kojėlėmis.



— Rasi mes jai atrodome dievai žino kas,— sugirgždėjo knygu spinta.

— Ji nežino, kad visas mūsų blizgesys nuo to gero lako,— burbtelėjo sunkus rašomasis stalas.— O šiaip mes iš paprastų paprasčiausio medžio, kaip visi...

Sykį pro langą įskrido maža linksma dulkelė. Ji apsidairė ir nusėdo ant ką tik nušluostyto staliuko.

— Koks slidumas! Kaip ant ledo! Aš galiu čia pasičiužinėti. Tai smagumėlis!

Dulkelė čiuožtelėjo ir kaip ilga išsitiesė ant staliuko. Tačiau bergint vėl pašoko ant kojų ir ėmė čiužinėti.

Daiktai sukluso ir linksmi susižvalgė. Tokios smagios dulkelės jie kaip gyvi dar nebuvo matę.

— Tai pačiužinėsiu, tai paslidinėsiu,— šokinėjo ant staliuko dulkelė, bet ne tiek čiuožė, kiek puldinėjo.

Iš linksmumo daiktų lakas ėmė dar labiau blizgėti.

Tuokart į kambarį įėjo moteris ir, pamačiusi dulkelę, susiraukė. Nieko nelaukdama, čiupo skudurą ir ėmė šluostyti staliuką.

— Oi, oi...— suklykė dulkelė,— aš dar noriu pasičiužinėti.

Tačiau moteris sugriebė ją skuduru ir išdulkino pro langą. Kambaryje vėl stojo tyla. Daiktai kiek apsiblausė. Tokia linksma buvo dulkelė.

O sykį su vėjo gūsiu į kambarį įlėkė smiltis. Rusva smiltis. Ji nukrito ant televizoriaus, stovinčio kampe, palei langą, ir nusistebėjo:

— Vaje, tu mano! Kaip čia blizga tvaska!

Daiktai patenkinti klausėsi jos.

— Bet lauke vis tiek kur kas smagiau,— po valandėlės tarė ji — Po lietaus asfaltas blizga it mėlynas šilkas, o saulei



prasišvietus, beregint garuodamas išdžiūsta... O balutės kaip spindi lomelėse! Vaikai braido po jas, taškosi. Prilimpu kuriam vaikui prie kojų ir per dieną neatsitraukiu, kol nukrintu. O kartą taip patekau į vonią. Baltą, kaip sniegas... Paskui galvotrūkčiais nugurgėjau iš vonios vamzdynu. Buvo tamsu ir nejauku, bet vanduo mane išplovė į upę. O ten vienas gražumas. Vandeny atsimuša fabrikai, daugiaaukščiai namai, besijuokiantys spalvingais langais. Bet paskui įstrigau į besimaudančio vaiko plaukus ir vėl krante...— iššneko smiltis.

Tąsyk įėjo moteris ir užčiaupė smiltelei burną skuduru.

— Kurio galo ji vis šlaistosi su tuo skuduru,— ėmė širsti daiktai.— Nieko neveikia, tik vaikšto aplink mus. Tarytum nebeturėtų kito darbo.

Papyko papyko daiktai, bet nėra kas daro: šiaip ar taip,— moteris jų šeiminkė ir savo namuose gali daryti, ką tinkama. Nors tarpais daiktams rodėsi, kad jie čia šeiminkai.

Kartą pro siaurą praverto lango plyšelį į kambarį įsigavo mažas žalias voruukas.

— Kaip čia vėsu,— pūkštė voruukas pavėsyje.— Širdis atsi-  
gaus. Nusikamavau saulėje. Kad kiek būčiau galą gavęs...

— Ar lauke karšta? — pasiteiravo daiktai.

— Kaip krosnyje. Net tvoskia. Jei ne tas plyšelis, būčiau nebeištveręs. Širdis ėmė pykti... apgeibęs jis sunkiai gaudė kvapą ant rašomojo stalo.

— Negulėk ant blizgančio lako,— perspėjo jį kėdė palei rašomąjį stalą.— Neapsižiūrėsi, kai įeis šeiminkė ir išmes tave pro langą. Verčiau ropok kuo greičiau šen ir atsipūsk ant mano aksominio pasėdo. Šičia ji ne taip veikia tave pamatys.

— Taigi taigi... Ačiū, kad pasakei. Bet iš nuovargio negaliu nė pakrutėti. Kai tik saulė nusileis, roposiu lauk, nes čia negirdžiu nė vienos muselės zyziant...

— Muselės pas mus retai užklysta. Bet mes tavęs prašytume neskubėti. Pakyrėjo — vis vieni ir vieni.

— Aš dar ateisiu pas jus ir papasakosiu visokių naujienų. Žinot, balandis, kur gyvena pakraigėje, išsinarino koją. Tupi dabar nejudėdamas ir tik tik manęs nesulesė. Per tai aš ir iškritau iš savo vėsios kertelės. Tas raišys net mano tinklą suplėšė. Dabar reiks austi naują... Kad jis kur sprandą nususuktų, tiek man bėdos per jį.

— Tu turi iki sutemos pabūti pas mus.

— Verkiančiai turiu,— pritarė voriuкас atsikeldamas ir iš paskutiniųjų ropodamas prie kėdės.

Kur buvus, kur nebuvus, į kambarį įėjo moteris.

— Gelbėkis! Greičiau krisk ant kėdės! — sušuko stalias.

Voriukas suskato kiek įkabindamas ropoti. Bet moteris jį bematant pastebėjo.

— Iš kur čia tu vorų priviso,— nustebus sumurmėjo ji.

Voriukas iš baimės susigūžė ant stalo.

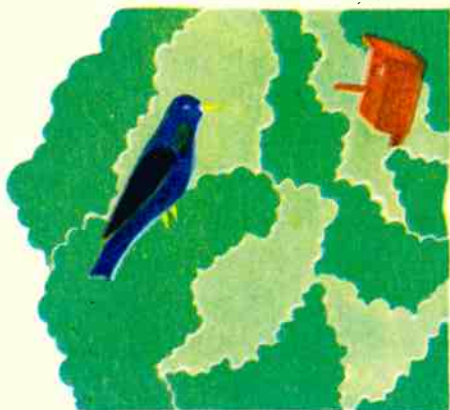
— Neliesk jo,— nebyliai prašė daiktai.— Lauke jis gaus gałą. Ten plieskia saulė, ir už lango tyko raišas balandis. Kaip mat jį praris. Palik voriuką kambaryje. Vakarop jis pats išeis, nes čia nėra nė vienos muselės.

Bet moteris negirdėjo ir nesuprato daiktų bylos. Ji pasidėgėdama sugriebė voriuką prijuoste ir išmetė pro langą.

Daiktai apsiblausė. Kad ir kaip moteris trynė jų laka, jie nebeblizgėjo taip gražiai, kaip anksčiau, ir kasdien vis labiau blanko. O paskui net sutrūkinėjo.

— Nenorim būti jai gražūs,— nuliūdę kartojo jie.— Nenorim, kad ji šokinėtų apie mus nuo ryto iki vakaro. O ir dulkės ne taip aiškiai matysis, kai būsime blausesni.

Susimokę daiktai ėjo vis negražyn ir negražyn, nes moteris jiems atsipyko iki gyvo kaulo.



## ŽVIRBLIO SERMĖGĖLĖ



artą varnėnas tupėjo ant šakos prie savo dailaus, naujai išdažyto inkilėlio ir švilpavo. Diena buvo saulėta ir graži, vaikai sotūs. Vienu žodžiu, gyvenk ir norėk.

Žemai pievelėje, palei tvenkinį, kukštavo žvirbliai. Tik vienas kažkoks nelinksmas nusmurgęs žvirbliūkštis striksėjo nuošalyje. „Matyt, jį kokia bėda prispaudė“,— pamanė varnėnas ir, liovęsis švilpauti, paklausė:

— Ko taip nusimineš, kaimynėli?

Žvirbliūkštis iš netikėtumo krūptelėjo ir pakėlė akis į kilmingųjų varnų giminaitį varnėną.

— Kaip nebūsi nusimineš,— atsakė žvirblis.— Ketinu vesti, bet padoresnio drabužio neturiu. Kaipgi kelsi puotą ir sėdėsi su nuotaka už stalo parudavusia, nudryžusia sermėgėle.

— Būta ko nusiminti. O tu imk ir pasiskolink iš ko nors eilutę,— padaršino žvirblį varnėnas.

— Bepigu tau sakyti! Bet iš ko?

— Na, kad ir iš zylės. Antai ji tupi krūme ant šakelės. Arba iš kielės.

Padrašintas žvirblis nuplasnojo prie zylės.

— Zyle, drauguže, gal vadauotumei mane bėdoj? — girdėjo varnėnas nuolankius žvirbliūkščio žodžius.— Ruošiuosi vestuves kelti, bet neturiu padorios eilutės. Gal paskolintum savąją?

— Su mielu noru, žvirbleli,— vikriai atsigrėžė į jį zylė,— bet, matai, kaip tyčia, ketinu pakeliauti. Kad taip kitai savaitei — su mielu noru, o dabar negaliu, ir gana.

Žvirblis purptelėjo nuo šakos ant tako, kur palei kūdrą grakščiai šokinėjo kielė.

— Kiele, kaimynėle, gal vadauotumei mane bėdoj?

— Tai kam budiesi pačios, padorios eilutės nesusitaisęs,— pamokomu balsu prabilo kielė.— O aš savo drabužių niekam neskolinu. Užtat jie visada gražūs ir tvarkingi. Ir negaliu pakęsti tų, kurie nešioja skolintus drabužius.

Sugėdintas žvirblis nuspūdino šalin.

— Nesiseka tau, drauguži,— su užuojauta tarė viską girdėjęs varnėnas.— Galėčiau aš pats pagelbėti, tik bijau, jog paskęsi mano juodoje eilutėje. O ir aš, drūtas vyras, vargu ar įsisprausiu į tavo rudinę...

Žvirblis su viltimi pažvelgė į varnėną.

— Tiesa, trys mano bičiuliai nūnai mane pakvietė į svečius,— kalbėjo toliau varnėnas.— Na, bet ką dabar su tavim darysi. Jei tiks, imk mano eilutę.

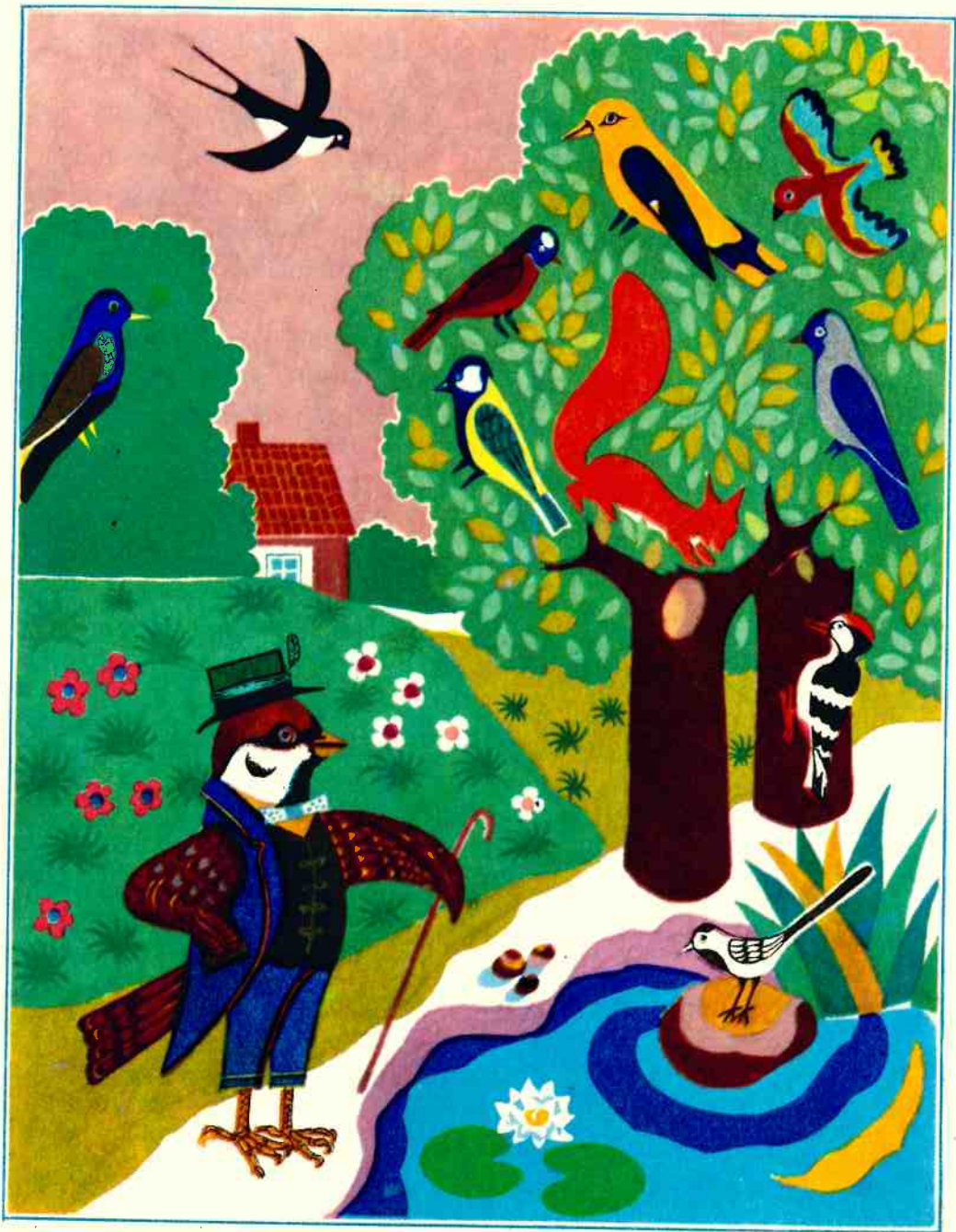
Iš džiaugsmo žvirblis vos nuo šakos nenudribo ir, apsimainęs su varnėnu drabužiais, išsiskubino kelti vestuvių.

Varnėnas tuo metu išsiruošė viešnagėn pas artimiausią savo kaimynę voverę.

— Taigi atėjau, kaip buvau kviestas,— pasakė sušilęs varnėnas, taisydamasis per ankšto švarko apykaklę.

— Atėjai!? — nusistebėjo išsipusčiusi voverė, mataruodama savo papurusią uodegą.— Bet aš tokio, regis, nekviečiau.







Ji apžvelgė varnėną nuo galvos iki kojų ir dėjosi jo nepažįstanti.

— Argi nebepažįsti manęs! — stebėjosi varnėnas.— Čia aš, tavo artimiausias kaimynas. Tik drabužiai žvirblio. Aš juos...

— Sakyk nesakęs. Negirdėjau, mat, aš tokių! Įsileisk viena, tuoj pilnas mano kiemas prigužės plikšių. Nešdinkis kuo greičiau iš čia ir nedaryk man gėdos savo nučiurusia rudine.

Varnėnas grįžo namo.

Kitą dieną jis turėjo eiti pas kregždę. Varnėnas išsiskubino anksti, nes buvo tvarkingas ir nepratęs vėluotis.

— Vyt-vyt! — sušuko ji pamačiusi kregždę.— Kas čia per skarmalius pas mus atėjo?

— Taigi aš — varnėnas,— droviai pasakė jis.— Dar aną dieną pakvietėt mane...

— Ne, tavęs mes nekvietėme,— atkirto kregždė.— Tu gali mano vaikus išgąsdinti. Vyt-vyt tave reikia!

Varnėnas skubiai išsinešdino.

Trečią dieną jis nuėjo į svečius pas savo giminaičius kilminguosius varnus.

— Kar-kar! — pasitiko jį senas varnas.— Ko, tamstele, nieko nepametęs, šlaistaisi apie mano namus?

— Į svečius atėjau,— tarė varnėnas.— Aš — jūsų giminitis.

— Ką čia niekus paistai! — iširdo varnas.— Mūsų kilmingoje giminėje tokių dar nebuvo. Varnų gentyje visi dėvi tik juodas eilutes.

— Aš persirengiau žvirblio drabužiais...— mėgino aiškintis varnėnas.

— Na, na,— nesiklausė jo senas varnas.— Aš sergsčiu giminės garbę ir neleisiu, kad ją kas terštų. Dumk greičiau nuo mano namų,— kėlė balsą varnas,— nes kai papurtysiu už apykaklės, tai nuo tavo nusišėrusios sėmėgos nukris paskutinės plunksnos!

Varnėnas išsigandęs atšoko ir galvotrūkčiais nukurnėjo tolyn nuo varno sodybos.

Kai varnėnas grįžo namo, čia jau laukė jaunavedys žvirblis. Jie atsikeitė drabužiais, ir dėkingas žvirblis grįžo pas savo jauną pačią.

Kitą dieną varnėnas, vabalaudamas žolėje, susitiko voverę.

— Tai ką, gal kelią pas mane užmiršai,— lyg niekur nieko užkalbino ją voverė.

— Nenorėjai manęs pažinti su žvirblio drabužiais, nenoriu aš jūsų pažinti savąja eilute apsidaręs.

Grįžtant namo, kelią jam perkirto žvitrioji kregždė.

— Seniai bemačiau kilmingąjį varnėną! Kur tave vėjai nešioja, kad bičiulius pamiršti? — kraipė uodegą kregždė.

Varnėnas pasipiktinęs ir jai atsakė tais pačiais žodžiais, kaip ir voverei.

— Na, štai dar vienas giminaitis,— išgirdo varnėnas krank-sint seną varną. Varnas tupėjo ant šakos kartu su kuosa ir pasipūtęs iš aukšto žiūrėjo į kitus mažesnius paukščius.— Eikš čia, giminaiti, pasišnekėsime.

— Nesigiminiuoju aš su tais, kurie nenori manęs pažinti, vilkinčio bėdžiaus drabužiais.

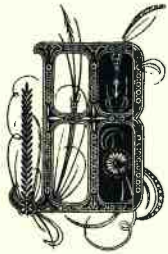
Ir varnėnas nuskrido prie savo inkilėlio.

Nuo to laiko varnėnas nesibičiuojo nei su vovere, nei su kregžde, nei su varnu.





## UPĖS ŽUVELĖ



erniukas kibirėliu sugavo upėje mažą žuvelę.

Žuvelė neramiai plaukiojo kibirėlyje, daužydamosi į jo kraštus.

— Parsinešiu namo ir įleisiu į akvariumą,— tarė sau berniukas.— Turėsiu dar vieną žuvelę.

Akvariume žuvelė sumataravo uodega ir linksmai nėrė gilyn. Nėrė ir bumbt — atsitrenkė į stiklo sieną.

— Kas čia dabar?! — nustebė žuvelė ir apsigrėžė.

Bet, šiek tiek pasiyrusi, ji vėl atsitrenkė į nematomą stiklo sieną.

Sutriko žuvelė ir ėmė blaškytis po akvariumą. Bet lig tik išsismagina plaukti, tučtuojau vėl atsitrenkia į kažką nematomą. Daužėsi daužėsi žuvelė, kol galų gale pailso. Nusileido į dugną, užsiglaudė už gleivėtų žolynų, kurie vos vos judėjo nuo žuvelės suteliuskuoto vandens, ir sunkiai dvėsavė žiaunomis.

— Kur aš esu? — laužė galvą nusiminusi žuvelė.— Mažne viskas čia kaip ir upėje — ir žalzganas vanduo, ir rudėsiais apgleiviję akmenėliai, ir žolės... bet kodėl aš negaliu plaukioti, kaip plaukiodavau upėje?

Tuokart upinukė pamatė atsiiriant keletą storų žuvelių blizgančiais žvynais. Žuvelės yrėsi iš palengvo, tingiai judindamos uodegas.

— Žiū,— tarė viena.— Tai tu čia taip suteliuskavai vandenį?

Upinukė dar labiau užsiglaudė už žolynų. Kas žino, rasi šios gražiosios žuvelės plėšrūnės.

— Kas tu per viena ir kaip čia atsidūrei? — kamantinėjo ją kita.

Upinukė mėgino prasigauti pro ją apspitusias žuvis.

— Tu nebijok,— vangiai sumataravo uodega didžiausia žuvelė, visai priplaukusi prie upinukės.— Mes nieko pikta neketinam tau daryti.

— Aš... aš iš upės,— pagaliau sužiopčiojo upės žuvelė.— Iš sraunios didelės upės. O kas jūs esate? — įsidrąsino upinukė.

— Tai argi nematai! Mes — auksinės žuvelės! Visų žuvų žuvys,— pasididžiudama už visas atsakė didžiausioji.

— Auksinės...— grožėdamasi apžiūrinėjo jas upės žuvelė.— Jūs vertos šio vardo. Iš tiesų esate labai gražios. Upėje tokių nemačiau. Ten aibė visokiausių žuvų, bet tokių, kaip jūs, nebuvo...

— Kur girdėta, kad auksinės žuvelės vargtų upėse ir ežeruose,— iškilniai pasakė stora trumpučiuokė žuvelė.— O tau teko didelė laimė pagyventi kartu su mumis.

Upės žuvelė nieko neatsakė.

— O kas ta upė? — pasiteiravo kažkuri auksinė žuvelė.

— Upė? — atgijo upinukė.— Upė... Ten sraunus ir šaltas vanduo...

— Šaltas?! Brrr...— nusipurtė storulė.

— Šaltas...— susižavėjusi šnekėjo upinukė.— Ten ribuliuoja bangos, o viršum jų skraido vikrūs vabaliukai. Mes iškišame

iš vandens noseles ir pasišokėjusios pagauname vieną kitą. Koks skanumynas! Liežuvį galima praryti.

— Fe, tie vabalai,— pasidygėjo viena auksinė žuvelė.— Su jais daug terlionės. Dar, mat, šokinėk, kad pagautum.

— Ir saulė taip gražiai žaidžia bangose,— svajojo upinukė.

— Geriau jau nekalbėk apie saulę,— nutraukė ją storoji auksinė žuvelė.— Mes per ją irgi patyrėme daug vargo. Ji baisiai įnoringa — kartais šviečia, kartais ne. O mes turime saulę čia pat, už stiklo. Jokių rūpesčių su ja. Visuomet šviečia.

Upinukė dirstelėjo į blyksničią lemputę už stiklo.

— Betgi čia netikra saulė,— nupuolusiu balsu pasakė.

— O kuo blogesnė už tą tavo tikrąją?! Ir, be to, ji tik mūsų!

Upinukė nepritardama tylėjo. Jai nepatiko blausi šios saulės šviesa.

— O misdavai tu tik vabalais? — vėl pasiteiravo viena auksinė žuvelė.

— Ne, ne vien vabalais,— susikrimtusi upinukė nelabai norėjo šnekėtis.— Ir trupinėlių rasdavau...

— O... trupinėliai! Čia jau kas kita,— palingavo galvą storoji auksinė žuvelė.— Trupinėliai...

Bet upės žuvelė jos nebesiklausė. Ji prisiminė, kokį kelią turėdavo nuplaukti upėje dėl mažiausio trupinėlio. Kiek užtakių iššniukštinti, kiek šiekštų aplenkti, kiek murdytis sraunioje vagoje... O kaip smagu greitai plaukti ir ilsėtis bangų nešamai!..

— O kodėl jūs taip lėtai plaukote? — atsitokėjusi paklausė mažiausios auksinės žuvelės, kuri viena bepaliko prie jos. Kitos, tingiai judindamos pelekus, palengvėlė yrėsi paskui storoję.

— O kur skubėti? — nustebo mažoji auksinė žuvelė.— Viską mes turime čia pat. Ir gėlas nešaltas vanduo teškena, ir akmenėliai neaštrūs, ir saulė pašonėje...



Upinukė tylėjo.

— Plaukiame,— tingiai sumataravo pelekais auksinė žuvelė.— Šit, Simukas pabėrė į vandenį gardžių kruopų.

Upinukė pakėlė akis aukštyn. Ant vandens žiro ir žiro smulkios kruopelės. Auksinės žuvelės, tingiai pražiojusios burnas, lėtai gaudė jas. Ir tuokart ji prisiminė, kaip linksmai visas pulkas žuvelių gainiodavo upėje vieną tokią kruopelę, ir ji atitekdavo tik pačiai vikriajai ir šmaikščiajai. Upinukė liko tūnoti užsiglaudusi už žolynų.

— Kodėl tu neatėjai pasmaguriauti? Tu soti? — kamantinėjo ją vėlai priplaukusi mažoji auksinė žuvelė.

Upinukė nieko neatsakė. Prie jos nubiro kelios kruopelės, bet ji nematė jų.

— Paplaukykime,— kvietė ją auksinė žuvelė.— Aš tau aprodysiu visą mūsų akvariumą.

Upinukė nepajudėjo iš vietos. O auksinė žuvelė, kalbindama neprakalbindama jos, nuplaukė sau.

„...Rasi dabar upėje jau vakaras. Pakrantėse knibždėte knibžda meškeriojų. Kaip gardu atsikąsti rausvo storo slieko ir išdykėliška patimpčioti plūde!“— Upinukei dilgtelėjo per širdį prisiminus, kaip kartą ji buvo pakliuvusi ant meškerės. Bet senis meškeriojas ją paleido, nes buvo per maža. Ilgai skaudėjo nudrėkstas gomurys... O šičia nėra jokių pavojų. Bet upės ji nemainytų į nieką...

— Ir ko tau trūksta, ko maža? — stebėjosi auksinės žuvelės, matydamos ją liūdną.— Mes, auksinės, nesiskundžiame, o tu... Turėtumei džiaugtis, gyvendama su auksinėmis žuvelėmis.

Upinukė tyliai glūdėjo savo kampe, įsispraudusi tarp žalumynų, ir niūriai dairėsi į stiklines akvariumo sienas, už kurių plieskė dirbtinė saulė, įkyriai spigindama akis.

Po kelių dienų upės žuvelė nugaišo. Ir auksažvynės pirmą kartą ją pamatė iš palengvo ir tingiai plūduriuojančią ant vandens balta papilvėle į viršų.

— Juodnugarė,— nusišaipė storoji auksinė žuvelė.— Jai, mat, nepatiko mūsų draugija! Auksinių žuvelių draugija!



## PEMPĖS TROBA



artą pempė pavasarį ruošėsi rėsti trobą. Nusiziūrėjo vietą kemsyne, prie nedidelės pelkės, ir, rengiasi dėti trobos pamatus. Kur buvus, kur nebuvus, atskrenda kregždė.

— Vyt-vyt, vyt-vyt... Ką čia dabar veiki? — kraipinėdama skeltą uodegą, smalsiai klausia pempės.

— Argi nematai — taisausi rėsti pirkį. Metas vaikelius pėrėti.

— Vyt-vyt, vyt-vyt! — nusistebi kregždė.— Ar tau galvoje šilta, ar jau visai nieko nenutuoki.

Sumišusi pempė sužiūra į skeltuodegę.

— Taigi ar galima plynoj vietoj pirkį rėsti,— iškilniai dėsto kregždė.— Tiesa, čia auga nususe krūmokšniai, šėpso dygi žolė, bet argi jie apgins tave nuo piktos akies? Verčiau jau suktum gūžtą kur pakraigėje, kaip aš. Ir priėti ten ne kiekvienas prieis, ir nameliai bus ne vienai dienai...

Pempė nukaria galvą ir skėsteli sparnais. Paskui droviai taria:

— Jei būčiau kregždė, taip ir padaryčiau. Bet juk aš pempė ir negaliu savo lizdo sukti namo pakraigėje.

— Daryk, kaip išmanai,— nepatenkinta sako kregždė ir sušvytravus suskrieja.

— Kva-kva-kva, kva-kva-kva,— prie pelkės atkrypuoja riebi pilka antis.— Tai ką, tamstele, čia beveiki? — atsainiai klausia pilkoji, prieš brisdama į vandenį.

— O ką gi daugiau veiksiu,— nenoriai atsako pempė.— Namučius ruošiوسي rešti, vaikučius perėti.

— Šičia! — nustebusi sukvaksi pilkoji.— Ar tu galą nori gauti, ar savo vaikelių neapkęnti, kad visų panosėje sumanei namus statytis. Taigi ir šuva čia sukęs apsukęs vis šmižinėja, ir katė peliaudama mėgsta pašniukštinti. Jie kaip mat užuos tavo gūžtą... Aš patarčiau sukti lizdą kur nors tvarte. Ten šilta ir ramu. Visuomet užuovėja. Ir vaikeliams būtų jauku, ir tavo širdis prie vietos...

— Tvarte? — nustebusi atsigręžia į antelę pempė.— Gal tu nori, kad mano vaikeliai užtrokštų, ar kurio galo. Ten juk tvanku ir tamsu. O po savo stogu bus visaip patogū.

— Žinokis,— nepatenkinta sukvaksi antis, tingiai irdamasi nuo kranto.— Matysim, kas iš to išeis.

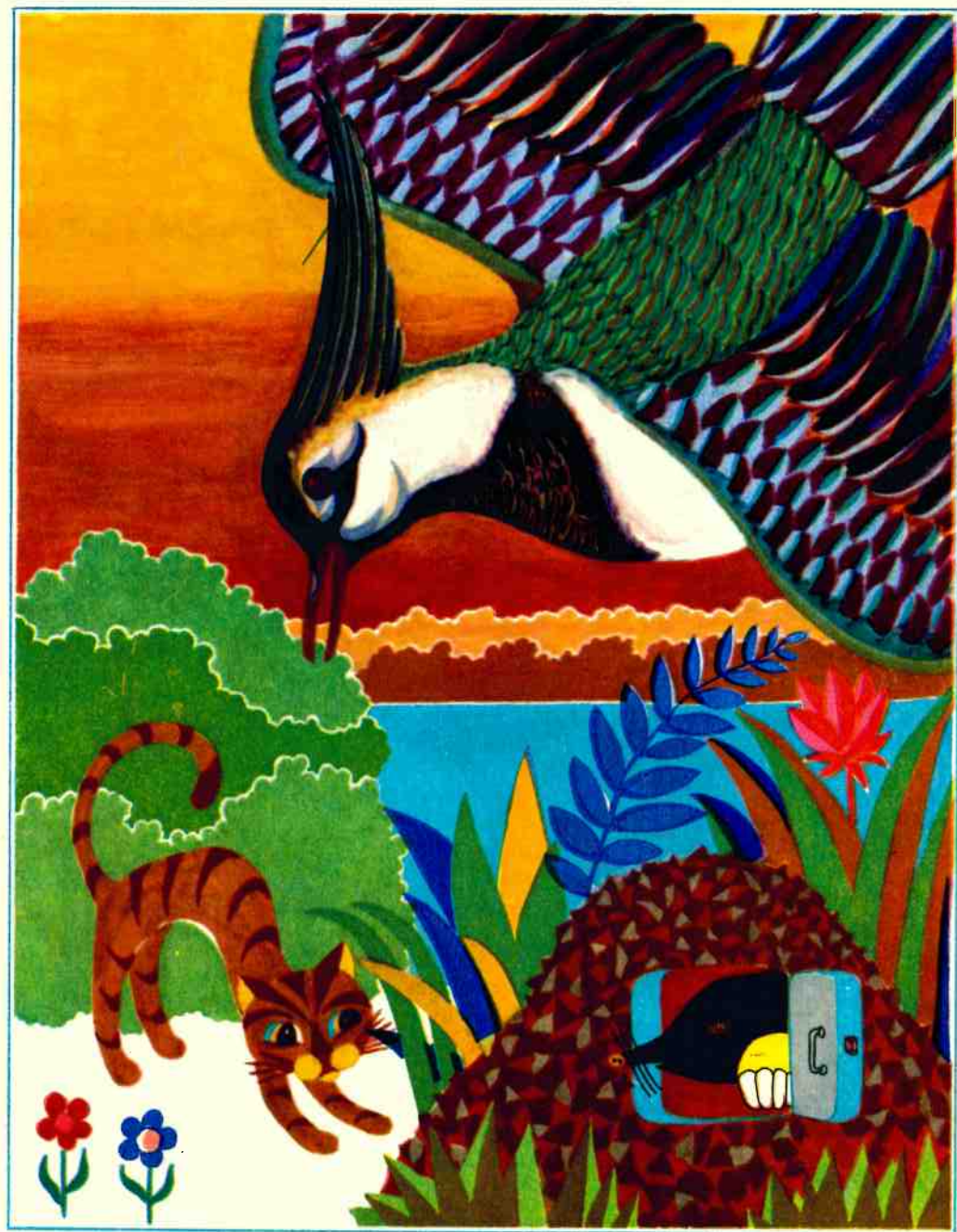
Pempė buvo bepradedanti darbuotis, tik staiga ne per toliausiai išgirdo virstant žemes. Žiūri — ogi iš biraus smėlio krūvos smailų snukutį iškiša kormis.

— Sveika gyva,— labina kormis, markstydamasis nuo skaisčių saulės spindulių.

— Gyva gyva,— nekantriai atsako pempė.

— Tai ką šičia beveiki? — uostinėdamas orą ir čiaudėdamas, klausia kormis.

— Gal apžlibai, visą laiką dvakinėdamas po žeme, jog nebematai, kad ruošiوسي trobą rešti,— jau nebemandagiai atšauna pempė.





— Ir piktumėlis tavo,— ramiai sako kurmis.— Tuoju imi širsti ir bartis. Bet aš tau, kaip kūmas, iš visos širdies pasaky-siu, kad protas tavo nedidelis, jei šitam daikte rengiesi gūžlą sukti. Šičia ir saulė plieskia, ir vėjas kaip padūkęs vis stūgau-ja... Jeigu tinki, aš tau išrausiu urvą po žeme. Ne urvą, o tik-rus rūmus! Galėsi tenai perėti savo vaikelius. Tavo lizdo nė šuo neužuos. O šičia tu visiems po akių.

— Taip ir padaryčiau, jei būčiau ne pempė, o kurmis,— iširdusi atrėžia pempė.— O mano vaikeliams, kad nori žinoti. reikalingas ir vėjas, ir saulė, ir net lietus... Rasa juos prausia, saulė džiovina, vėjas plunksneles kedena. O apginti nuo priešų aš jau mokėsiu...

— Daryk, kaip išmanai. Man dėl to galvos neskauda,— burbteli kurmis.— Tik aš tau širdį rodau, o tu man į akis šoki. Ir kurmis vėl įsirausė į žemes.

Pempė tuokart, niekieno nebetrukdoma, palengva ima rėsti savo trobą.

Surentė namelius, ištaisė, gražesnių nereikia. Nors imk ir žiūrėk. Bet pempė žiūrėti neturi kada — reikia po trobą ruoš-tis, vaikelius perėti.

Tupi taip kartą ji savo gūžtoje ant kiaušinėlių ir girdi — šnabždasi kregždės:

— Vyt-vyt reikėtų ji...

— O kam vyt. Tegu pati išsisuka iš bėdos, kad tokia gudri, mūsų patarimų neklauso...

— Oi, bus jai riesta! Rainio gera uoslė...

Bet pempelė, tartum negirdėjusi kregždžių šnekos, apkam-šo išilusius kiaušinėlius ir palengva išeina iš trobos.

— Kas per motina! — girdi ančių kvaksėjimą.— Kad ne-reiktų vaikų ginti, palieka juos vienus. Kur tai matyta!

Pempė suplasnoja ir mato: pro krūmokšnius atslūkina ka-tinas. Jis tykina, uostydamas orą, ir savo primerktomis akimis

dairosi į šalis. Dar valandėlė kita, ir jis aptiks lizdą. Reikia kuo greičiau gelbėtis.

Pempė pakrūmėm daro gerą lankstą ir, apsukusi ratą, iš kitos pusės puola į žolę visai katinui panosėje, klykdama:

— Gyvi, gyvi...

Rainis valandėlę stabteli, pamiršta, kur ėjęs. Jo akys sublizga, ir jis gardžiai apsilaižo. Šoka prie pempės, bet ši ūmai purpteli ir, iš lengvo plasnodama, vilioja katiną tolyn nuo lizdo. Vis tolyn ir tolyn... Galiausiai, matydamas pempės nesučiupšias, nubindzina parugėm į sodybą.

O pempė, apsukusi gerą ratą, vėl nutupia savo gūžtoje.

— Ką tu pasakysi! — kvaksi antys.— Tai nušluostė pempė rainiui nosį!..

— Vyt-vyt...— sklando pažeme kregždės.— Gudrumo pempei skolintis nereikia.



## ŽMOGUS IR DIENOS



jo kartą žmogus keliu ir sutiko mažą mergytę. Linksma, basakoję, blizgančiomis akimis ir vėjyje besiplaikstančiais plaukais.

— Aš tave palydėsiu, kad nebūtų taip liūdna eiti,— tarė mergytė, striksėdama šalia žmogaus.

Pakelėse vilnijo šviesūs javo laukai, žydėjo margaspalvės gėlės, virvėjo saulės spinduliuose nematomas vy-turiukas.

— Pavyk manė! — linksmi krykštė mergytė, smagiai pasileisdama keliu ir basomis kojomis keldama baltas kelio dulkes.

— Ir pavysiu! — smagiai atsišaukė žmogus, bėgdamas pas-kui mergytę.

Jo akyse šokinėjo saulės kiškučiai, o širdis spurdėjo kaip sugautas paukštis.

— Pailsėkime,— pasiūlė mergytė, kai žmogus ją prisivi-jo.— Čia pakelėj tiek daug gėlių. Aš tau nupinsiu vainiką. Tik parašyk man margesnių ir vešlesnių...

— Kaip gražu! — suplojo ji delnais, uždėjusi žmogui vaini-ką ant galvos.— Jis tau labai dera.

Žmogų ir mergytę ėmė lenkti miegas, ir juodu užsnūdo pakelėje. Kai žmogus atsibudo, mergytės nebebuvo, tik ant akių dribo sunkus gėlių vainikas.

— Paikos tos mergytės su gėlelėmis,— atlaidžiai šypsojo žmogus, vartydamas rankose vainiką. Paskui atsivėdėjęs sviedė jį į griovį.

Ir vėl toliau sau ėjo žmogus. Jį pasivijo augesnė mergaitė. Raudonskruostė, ilgakasė, švysčiojanti saulėje įdegusiomis blauzdomis.

— Aš palydėsiu tave,— pasakė droviai mergaitė, žvelgdama jam į akis,— kad tau nebūtų taip liūdna eiti...

Žmogus džiūgaudamas paėmė ją už rankos.

— Nori, aš tau padainuosiu,— pasisiūlė mergaitė ir, radusi pritarimą jo akyse, užtraukė dainą skambiu sodriu balsu.

Jos daina nuvilnijo brandžiais javo laukais.

Vakarėjant žmogus pavargo.

— Pailsėkime,— tarė mergaitė, atsisėsdama ant griovio krašto.

Žmogus išsitiesė šalia ir padėjo galvą jai ant kelių. Ir nepajuto, kaip bemat jį suėmė saldus miegas.

Atsibudęs mergaitės neberado. Šalia jo gulėjo didelis vainikas, nupintas iš baltųjų ramunių.

— Myli, nemyli...— nusijuokė žmogus.— Kam man šis vainikas?

Ir, palikęs jį pakelėje, nužingsniavo toliau.

— Aš palydėsiu tave, kad tau nebūtų taip liūdna eiti,— pasakė iš kažkur netikėtai išdygusi moteris.

Jos veidas buvo rimtas ir truputį liūdnas. Pasmilkiniuose baltavo lengva šarma.

— Gerai subrendo šiemet jervas,— džiaugėsi moteris.— Duonos turėsime sočiai. O vasarojus — kaip mūras!

Žmogus dairėsi į nugeltusius, rudenėjančius laukus ir skaniai valgė duoną, kurią iš ryšulėlio jam ištraukė moteris.

— Man jau reikia sukti iš kelio,— pasakė moteris, kai juodu susėdo pailsėti.— Bet pirma aš tau dar nupinsiu vainiką.

Tačiau vyras jos jau nebesiklausė. Jis saldžiai miegojo, pasikišęs rankas po sprandą.

— Ir ši paliko man dovanų,— nusistebėjo jis, išvydęs prie šono iš rugių varpų nupintą vainiką.— Bet tegu jis šičia ir lieka.

Ir žmogus nužingsniavo toliau.

— Aš palydėsiu, kad tau nebūtų taip liūdna eiti,— tarė senyva moteris, sėdinti ant akmens pakelėje.

Žmogus niūriai dirstelėjo į ją, bet nieko nepasakė. Moteris sulinkusi lėtai kiūtino šalia.

— Duobė ant kelio, nesuklupk,— perspėjo jį senutė užkiumis balsu.

Žmogus aplenkė duobę, ir jiedu vėl ėjo tylėdami.

— Nelėk taip galvą užvertęs,— alsiu balsu pamokė senutė.— Ar nematai, kad ant kelio guli aštrus akmuo. Atmuši kojas.

Žmogus atsargiai peržengė akmenį ir, nukoręs galvą, dūlino toliau, kol kelio posūkyje pamatė išvirtusį medį. Apsidžiaugęs palengvėle atsisėdo ir ėmė snūduriuoti.

Pakirdęs pajuto, kad kažkas sveria galvą. Apsigrabaliojo ir nukėlė nuo galvos ažuolo vainiką.

— Sena, o protelis it vaiko! — tarė jis sau,— ir atžagaria ranka sviedė vainiką ant kelio.

Žmogus, vos vos vilkdamas kojas, nužirgliojo keliu tolyn.

Priešpriešiais jis išvydo visas keturias savo palydovės: linksimąją mergytę, ilgakasę mergaitę, liūdną akių moterį ir senutę. Jos visos šnekučiavo.

— Laba diena,— tarė joms žmogus.



Bet šios atsigrēžē ī jī nustebusios ir pažvelgē taip, tarytum matytų pirmą kartą.

— Argi nebepažįstate? — nusiminė žmogus.— Tai jūs mane lydėjote keliu!

— Netiesa,— linksmai sužiburiavo akimis mergytė.— Žmo-  
gui, kurį aš lydėjau, esu padovanojusi margaspalvių gėlių vai-  
niką. O tu nieko neturi. Tavo rankos tuščios.

— O aš padovanojau jam ramunių vainiką,— droviai pasa-  
kė mergaitė.— Kurgi jis?

— Aš keleiviui nupyniau vainiką iš prinokusių rugių,—  
dirstelėjo ī žmogų liūdnų akių moteris.— O tu ateini be nieko...

— Aš tam žmogui palikau ažuolo vainiką,— nepripažino jo  
ir senutė.

Visos priekaištingai žiūrėjo ī jī.

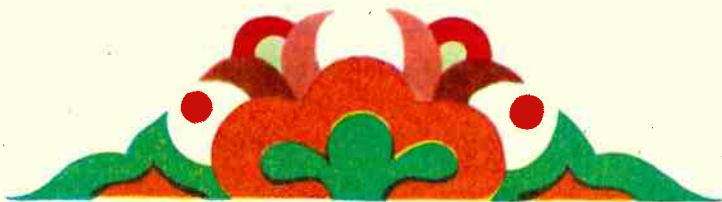
— Aš... juos palikau pakelėje,— susigėdęs teisinosi žmo-  
gus.— Bet galiu grįžti ir paimti tuos vainikus,— suskato jis.

Keleivis apsigrēžē eiti. Bet žiū... kelio kaip nebūta! Aplinkui,  
kiek akys užmato, plytėjo lygus laukas. Nustebęs vyras skubiai  
atsigrēžē ī savo palydoves. Bet jos irgi tolo nuo jo.

— Na, kur jūs skubate, palūkėkite! — šuktelėjo joms vyras.  
Bet moterys ėjo, tartum negirdėdamos.

— Bent pasakykite, kas jūs per vienos! — sunerimo žmo-  
gus.

— Mes...— tavo dienos,— kaip aidas atskriejo balsai.  
Ir moterys dingo vilnijančių laukų platybėse.



MERGAITĖ,  
NORĖJUSI  
BŪTI  
AMŽINAI  
JAUNA



ai mergaitei sukako šešiolika metų, ji buvo daili kaip reta. Žmonės negalėdavo ja atsigrožėti. Gatvėje ar vakarėlyje mergaitė traukė visų akis, kur pasisukdavo, žmonės vien ją tematydavo.

— Ir dailumėlis neapsakytas! — stebėdavosi jie.

Mergaitei buvo gera klausytis tokių žodžių, gera buvo jaustis gražiai ir jaunai.

Sykį mergaitė bevaikštinėdama nuklydo prie jūros, ant skardingo kranto. Kiek akys užmato, plytėjo jūra, gindama putotas bangas į krantą, dunksojo rusvos granito uolos.

— Kokia graži ta jūra,— tarė sau mergaitė.— Ir ji visada bus tokia.

Mergaitės veidą, ji pati nesuprato kodėl, apniaukė debesėlis.

— Taip, jūra nesensta,— kažkas prašneko šalia jos, ir mergaitė krūptelėjo.

Ji tarėsi čia esanti viena. Bet apsidairiusi nieko nepastebėjo. Aplink stūksojo vien rusvos didingos uolos.

Tu dabar skaisti kaip rytas, bet netruks prabėgti metai, ir tavo grožis nusidėvės it kasdieninis drabužis.

Mergaitės širdis ėmė daužytis. Nusigandusi ji norėjo pakilti ir bėgti, bet kažkokia nežinoma jėga surakino jai kojas.

— Nebėk. Palauk,— tuokart ji ant uolos išvydo mažą žmogeliuką, rusvą kaip ir uolos.— Tu graži, tu perdaug graži. Ir man gaila tavo jaunystės. Nori, aš tave padarysiu amžinai jauną.

Mergaitė, nutirpusi iš baimės, tarytum neteko žado.

— Aš esu šių uolų dvasia — granito senis,— toliau kalbėjo jis,— ir žinau amžinos jaunystės paslaptį.

Senis atsistojo ir mostelėjo ranka.

— Štai, dirstelk į uolas. Jos stūkso šičia jau daugel amžių. Tokios jos buvo vakar, tokios yra šiandien, tokios bus ir ryt... Nei dienos, nei metai jų neveikia. Nei negandos, nei širdgėla jų negrauzia. Gyvenimas nuo jų atsimuša it tos įtūžusios bangos. Ir kodėl? O todėl, kad jos nejuda! Žmogus, kuris nori išsaugoti savo jaunystę ir grožį, turi mokytis iš šių uolų rimties. Jis turi išmokti nejudėti.

Mergaitė susidomėjusi klausėsi. Senis pamatė, kaip suspindo jos akys.

— Ar norėtumei ir tu būti amžinai graži ir jauna? — paklausė granito senis.

— Norėčiau,— pasakė ji neryžtingai,— bet...

— Bet gaila gyvenimo! — šyptelėjo senis.— Štai pažvelk į aną tolimą kelią. Matai moterį?..

Mergaitė sumišusi žvilgtelėjo ton pusėn, kur rodė senis, ir išvydo seną, į kuprą susimetusią moterį, vos-ne-vos bepavelkančią kojas.

— Dar neseniai ta moteris taip pat buvo jauna ir graži, o štai ką metai iš jos padarė. Ir tu netrukus būsi tokia pat. Nepamatysi, kai prabegs jaunystė.

— Tas tiesa,— pritarė mergaitė.

Ją net šiurpas nukratė pamanius, kad ir ji gali pasidaryti tokia pat, kaip ta senė.

— Tai tu nori amžinos jaunystės? — paklausė senis.

— Noriu,— kiek paabejojusi, ryžosi mergaitė.

— Tu protinga,— patenkintas tarė senis.— O dabar stokis ant uolos ir atsigrežk į jūrą. Ir stovėk ramiai, nejudėdama. It uola. Jei išstovėsi taip dvylika dienų ir naktų, virsi granito statula, jauna ir amžina.

Ir senis išnyko.

Dieną keitė naktis, naktį diena. O mergaitė vis stovėjo ir stovėjo. Jos kojos nutirpo ir atšalo. Paskui nutirpo ir atšalo rankos, veidas, visas kūnas... Bet mergaitė jautėsi lengva it žuvėdra viršum mėlynos jūros, nes širdis plakė kaip plakusi.

Kai praėjo dvylika dienų ir naktų, senis vėl pasirodė.

— Na, tu man patinki,— patenkintas šypsojo senis.— Atlaikei išmėginimą. Uolynai tave priima savo karalystėn. Bet kadangi esi žmogus ir skirta gyvenimui, trumpaamžiam gyvenimui, tau leidžiama dar apsigalvoti. Tris kartus tave vadins gyvenimas, jei atsispirsi jam, amžinai liksi jaunystės ir grožio statula. O dabar dar nepersigalvojai?

— Ne,— atsakė mergaitė, bet pajuto, kaip sunku išstarti žodį, nes lūpos kone visai suakmenėjo.

— Nūnai aš tave paliesiu savo lazdele, ir tu visa suakmenėsi,— tarė jai senis.— Gyvos liks tik akys, ausys ir širdis. Tau prieš akis visuomet vinguriuos gyvenimo kelias, kuriuo eina visi mirtingieji, ir šniokš jūra, taip pat amžina, kaip ir tu. Kartą per dešimt metų aš ateisiu ir iš akių suprasiu, ar esi laiminga.

Ir senis vėl išnyko.

Skriejo metai. Jie bėgo ristute, niekieno nevejami ir negunami. Prie mergaitės statulos žmonės išmynė kelią. Vieni ėjo







pavieniui, kiti traukė būriais. Visus viliojo garsas apie pasakišką statulos grožį.

Bet dažniausiai prie statulos ėmė ateidinėti aukštas jaunikaitis. Žmonės ateidavo ir nueidavo, o jis vėl ir vėl sugriždavo. Mergaitė įprato matyti jį kas dieną, kaip ir jūrą, kaip ir vinguriuojantį kelią. Jei kurią dieną jis užtrukdavo, mergaitei darydavosi ilgu.

— Jei būtumei mergelė,— sykį tarė jis,— aš tave pasirinkčiau iš tūkstančio, kaip šviesiausią žvaigždę iš žvaigždžių...

Mergaitės akys linksmai suspindėjo, bet širdis, ištroškusi amžinos jaunystės, neatsiliepė.

O sykį jaunikaitis ilgesingai sušuko:

— Aš daugiau nieko netrokščiau, jei galėčiau tave sušildyti savo meile ir tu nužengtumei nuo šių šaltų uolų. Tada eitume susitvėrę už rankų anuo gyvenimo keliu ir būtume laimingi.

Mergaitės širdis suplastėjo, bet ji bemat susitvardė.

— Anuo keliu?! — bylojo jos akys.— Žmonėms atrėžtas labai trumpas gyvenimo kelias, ir veikiai mūsų pėdas užneštų kelio dulkės. Ne, ne... Aš verčiau liksiu statula.

Nežinia, ar jaunikaitis suprato, ką bylojo statulos akys, bet tą sykį jai daugiau nieko nebeapasakė.

— Nejau tavo širdies nesušildytų mano bučinyš,— kitą kartą švelniai ištarė jaunikaitis, bučiuodamas jos šaltas lūpas.

Mergaitės širdis ėmė daužytis, ir ji pajuto, kaip gaivi šiluma išsiliejo po visą jos sustingusį kūną. Bet ūmai ji pastebėjo raukšlelę jaunikaičio veide ir atsitokėjo.

Tuokart mergaitės ausyse nuaidėjo granito senio balsas:

— Štai kartą tu jau ir atsižadėjai gyvenimo!

Vėl skriejo metai. Jie bėgo ristute, niekieno nevejami ir negenami. Daugel veidų prašmėžavo mergaitės akyse, vieni ilgiau, kiti trumpiau sustodavo ties statula. Daugelį ji pamiršo, dauge-

lis ir ją pamiršo. Tik jūra vis taip pat šniokštė, tik vis taip pat vinguriavo kelias.

Kartą tame kelyje mergaitė išvydo savo motiną. Metai šarma aptraukė plaukus, ir jie iš tolo baltavo it jūros puta. Senutė ėjo klupdama, o jos pailsusios rankos iš nuovargio kretėjo. Sudiržusia ranka prisidengusi akis nuo saulės, senutė dirstelėjo į išdidžiąją mergaitės statulą, bet savo dukters nepažino.

— Ė,— palingavo galva senutė.— Turėčiau aš tokią dukterį, nereikėtų man vienai klupinėti kelyje. Jos rankos išrinktų nuo kelio akmenis, numazgotų pavargusias kojas. O dabar aš vienut viena...

Ir senutė patraukė keliu, sunkiai vilkdama kojas.

Statulos akys aprasojo, širdis susigniauzė, bet ji nepratarė nė žodžio. Tik senutė su vėjo gūšiais tarytum išgirdo jūros šniokštimą:

— Kam vadini mane, motin, į tą kelią, kuris ir tau per sunkus?

Mergaitės ausyse vėl nuaidėjo smagus granito senio balsas:

— Štai tu jau ir antrą kartą atsižadėjai gyvenimo!

Išdidžioji mergaitė stovėjo ant uolos, kaskart vis labiau suaugdama su uolynais. Jos akys darėsi vis šaltesnės ir šaltesnės. Kaip ir granito uolose, jose neatsispindėjo nei džiaugsmas, nei liūdesys. Jos, kaip ir visas kūnas, ėmė stingti į akmenį — amžinos jaunystės akmenį.

Bet kartą atėjęs senis pastebėjo mergaitės akyse nerimą.

— Kas tau yra? — nepatenkintas paklausė jis.

— Ar matai pėdas pajūrio smėlyje? — bylojo mergaitės akys.— Jas išpaudė senelis, kuriuo dabar virto anas žvalus jaunikaitis, kadaise bučiavęs mano lūpas. Matai dar kitas pėdas. Tai jo gyvenimo draugės. Juodu ilgai vaikštinėjo pajūriu. „Aure statula“, — dirstelėjo į mane senutė. „A...— senelis irgi metė

akį mano pusėn, ir jo veidą nutvieskė šypsena.— Žinai, kadaise aš buvau šią statulą įsimylėjęs“. Senelis pataisė žmonai ant pečių skarą. „Šią statulą? — šypsojo senutė.— Ji graži.“ „Ir man taip atrodė. Nes tada jos veidas tarytum alsavo gyvybe. O dabar jis sustingęs kaip akmuo. Todėl tavo raukšlių išvagotas veidas man kur kas mielesnis, negu išdidus ir šaltas statulos grožis.“

— Hm,— su panieka tarė senis.— Niekus paisto! Kas jam daugiau belieka.

— Aš norėčiau...

— Ko norėtum! — piktai nutraukė ją senis.— Nulipti nuo šios uolos? Ir virsti senyva moterimi! Tavo žydėjimo dienos, skaičiuojamos gyvenimo metais, seniai jau praėjo.

Mergaitė valandėlę sumišo.

— Apsigalvok,— ramiau pasakė senis.— Ateisiu vėl po dešimties metų.

— Na, kaip? — paklausė vėl atėjęs senis.— Rasi tavo akys kiek linksmesnės?

Bet, pasižiūrėjęs į ją, senis išsyk nusigrėžė supykęs. Iš mergaitės akių tryško sielvartas.

— Šianakt jūroje siautė audra,— skundėsi mergaitė.— Sudužo laivas. Vienas jaunas žvejys ilgai grūmėsi su bangomis. Jis stengėsi nusitverti pakrantės uolų, bet įniršusios bangos be atodairos svaidė jį į jūrą. Jis žvelgė į mane ir meldė pagalbos,— manė mane esant ne statulą. Taip ir nuskendo mano akyse, o aš jam negalėjau ištiesti pagalbos rankos.

— Mirtingiesiems skirta mirti,— abejingai pasakė senis.

— Aš noriu nueiti savo gyvenimo kelią,— bylojo mergaitės akys.— Noriu, kad ant mano kojų nusėstų kelio dulkės, o lūpos supleišėtų nuo vėjų.

— Tau labai maža paliko to kelio,— pašaipiai tarė senis.— Nedaug ką benuveiksi.

— Arba paversk ir mano širdį akmeniui!

— To negaliu padaryti,— iširdo senis.— Tik ilgi amžiai gali tau dovanoti akmeninę širdį. Ateisiu vėl po dešimties metų.

Kai senis atėjo dar kartą, mergaitės akyse jis išskaitė ryžtą. Nespėjus seniui dar nė žodžio ištarti, mergaitės akys, kupinos siaubo, rėkte rėkė:

— Tu pažvelk į kelią! Ten buvo didelė griūtis. Aš mačiau, kaip su trenksmu skilo uolos ir sunkios skeveldros ritosi ant einančių žmonių... Matai, kaip galuojasi vyrai, dejuoja moterys ir vaikai...

— Kalnų griūtis ne pirmiena,— ramiai išklausė ją senis.— Daug jų buvo šiame kelyje. Nejau dėl kiekvienos eisi iš galvos. Priprasi...

— Ne! — ryžtingai sušuko mergaitė.— Ne!

— Tai ką, gal nori eiti pas juos?

— Noriu,— tvirtai atsakė mergaitė.

— Eik, kad jau taip nori,— atlaidžiai nusišypsojo senis.— Bet atsimink, jog tavo žydėjimo dienos, skaičiuojamos gyvenimo metais, seniai jau praėjo. Eik ir pažvelk į viską iš arti. Žengsi gyvenimo keliu žingsnį, pasensi metais, ištiesi kam ranką — visa dešimčia! Pasižiūrėk ir sugrįžk. Man gaila tavęs...

Senis palietė ją lazdele ir dingo.

Mergaitė pajuto, kaip jos sustingusiomis gyslomis ėmė sruventi kraujas. Ji lengvai nušoko nuo uolos ir, jauna ir grakšti, pasileido į tolumoje vinguriuojantį kelią.

Kelyje it skruzdės plušėjo žmonės. Suvargę ir apdulkėję, jie tempė nuo kelio didžiules uolų skeveldras, o nuo kalnų vis krito ir krito akmenys, prislėgdami ne vieną. Buvo girdėti aimanos ir dejonės...

Mergaitė sumišusi atsigrėžė į didingai stūksančius uolynus, į saulės spinduliuose tvaskančias jūros platumas, ir jos ausyse skardžiai nuskambėjo raginantis šauksmas:

— Sugrįžk!

Bet ji pamatė netoliese klykiantį vaiką, kurio motiną prispaudė sunkus luitas, ir žengtelėjo prie vaiko. Ir paseno metais.

— Sugrįžk,— kiek tyliu sugaudė uolynai.

Mergaitė nunešė vaiką į saugią vietą ir puolė vaduoti motinos. Ir paseno dešimčia metų.

— Sugrįžk! — kaip tolimas aidas tyliai nuskambėjo.

Bet mergaitė ėmė šluostyti prakaitą valandėlę stabtelėjusiam atsikvėpti jaunuoliui. Ir paseno dar dešimčia metų...

Mergaitė suskato judėti dar greičiau — prieš akis mirguliavo žmonių veidai, rankos, uolų skeveldros, kelias, dulkės. Ir juo sparčiau ji plušėjo, juo linksmesni darėsi žmonių veidai, juo mažiau ant kelio liko skeveldrų.

— Močiute, gal jums padėti? — girdi ji.

Bet ji, springdama dulkėmis, renka skeveldras ir meta į krūvą. O kojas taip maudžia, taip gelia. Reikia pailsėti.

Kažkieno jaunos ir tvirtos rankos veda ją į šalikelę. Ji atsėda ir atsišlieja į medį. Medis žydi, visas apsipylęs baltais žiedais. Kažkur aukštai padangėje liejasi sodri paukščio giesmė. Ir jai regis, kad paukščio trelės it balti žiedlapiai krinta ir krinta jai ant veido, kol visai užkloja.

Ir liko ant uolos bašų kojų pėdos. Kad ir kaip norėjo granito senis tas pėdas užtrinti, neužtrynė.





# BERNIUKAS IR GELTONA LAIVĖ



erniukas stovi ant balto jūros kranto.

Geltona laivė plaukia mėlyna jūra. Be burių, be vairo ir be žmogaus. Taip mano mažas berniukas, kuris žiūri į geltoną laivę, plaukiančią mėlyna jūra.

Laivė toli, ir vaikas nežino, ar ji didelė, ar maža. Tik mato, kad ji geltona. Kaip pienių laukai, kaip prinokę obuolys, kaip saulė...

Laivė plaukia iš palengvo, genama bangų.

— O gal ji laukia manęs, ta geltona laivė, skrodžianti bangas be burių, be vairo ir be žmogaus,— mąsto susižavėjęs berniukas, nenuleisdamas akių nuo laivės.— Jeigu aš sėdėčiau toje laivėje, ji nesiblaškytų tarp bangų, ji žinotų, kur plaukti.

Berniukas apsidairo ir pamato ant kranto valtelę. Dar valandėlė, ir jis jau iriasi per nedideles bangas prie geltonosios laivės.

Bet, priplaukęs prie laivės, berniukas pamato joje gulintį senyvą žmogų baltais plaukais ir susikremta.

— O aš maniau,— nupuolusiu balsu sako jis,— kad laivė be būrių, be vairo ir be žmogaus...

Žmogus netaria nė žodžio.

Tik bangos tingiai pleškena į laivės šonus, nelyginant gličios žuvys uodegomis. Tik krykščia žuvėdros, sparnais kapodamos mėlyną vandenį.

— Ką tu čia veiki? — klausia berniukas.

— Guliu ir žvelgiu į mėlyną dangų.

— Ir kodėl?

— Supasi bangos. Skrieja debesys,— šnabžda žmogus, tarytum kalbėdamas pats su savimi.— Man regis, kad ir aš kažkur plaukiu, kad debesys, kaip balti kamanoti žirgai, neša mano laivę į nežinomus tolius... Ir juo greičiau skrieja debesys, juo audringiau šniokščia jūra, juo, man regis, mano laivė sparčiau skrodžia bangas. Bet krantas visai čia pat...

— Mainyki valtelę į laivę,— nekantriai nutraukia nesiklausydamas berniukas, ir jo akys karštligiškai blizga.

— Gerai, kai žinai, kad krantas čia pat...— tuo pačiu balsu kalba žmogus.— O kam tau mano laivė?

— Mainykimės!..— užuot atsakęs, maldauja berniukas.

— Mainykimės,— pagaliau sutinka keleivis žilais plaukais.— O aš jau pasiilgau kranto.

Berniukas, nesitverdama džiaugsmu, įlipa į geltonąją laivę.

— Dabar tiesiai į saulę saulės taku!

Berniukas pakreipia geltonąją laivę priešais auksu ribančias bangas, kur kelio gale it žaizdras tvaska raudoni saulės vartai. Jo akys spindi narsa ir ryžtu. Jaunos ir stiprios rankos gulte užgula irklus ir skiria vis didėjančias bangas. Akys raibsta nuo skaistaus žerėjimo, prakaitas srūva per kaktą, bet vaikas vis iriasi. O saulės vartai kaskart vis mažėja ir mažėja. Jie grimzta taip nepermaldaujamai greit, kad net baugu. Ir

ūmai saulė sudūžta į aštrią it peilis jūros briauną, ir smulkūs raudoni pūslai ištrykšta ant vandens platybių.

— Kur saulė? — sutrinka vaikas, kai jūra sugeria raudoną saulės kraują ir tirštos ūkanos nugula ant vilnijančių bangų.

— Kur takas į saulę? — dairosi jis vis labiau sunerimęs, bet pro miglas nieko nematyti.

Aplinkui vien tirštėjantis rūkas, kuriuo garuote garuoja pajudę vandens toliai.

Jūroje tamsu ir šalta. Jūra didelė ir nesvetinga. Vaikas verkia, kad jūroje tamsu ir šalta, kad jūra tokia didelė ir nesvetinga. Ir dar verkia, kam paliko krantą ir namus, kam susiviliojo geltonąja laive.

— O gal reiktų ir man, kaip tam žilagalviui žmogui, atsigulti ir laukti, kol bangos išneš laivę į kokią krantą... Krantą, kur baltas smėlis ir žybsi švyturys... Krantą, kur žydi gėlės ir spindi mėlynos mergaičių akys...

Vaikino mintyse šmėsčioja smėlėti ir skardingi krantai, ramūs užutekiai ir triukšmingi uostai su kaukiančiomis laivų sirenomis ir žmonių sumaištimi, margaspalviai paplūdimiai... bet jis, visas perdrungęs, sugrubusiomis rankomis tebeskrodžia vilnis akiplotu, tegirdėdamas vandens teškenimą ir šaltų it ledas irklų girgždėjimą. Miglos tartum šlapios drobės braukia ir braukia jam per veidą, akis, stingdo jį visą, smelkiasi į kaulus, į širdį... Tačiau jis tebesiiria, nes žino, kad, sykį sustojęs, sužvarbs į kaulą toje didelėje ir nesvetingoje jūroje, toje tamsioje ir šaltoje migloje.

Netikėtai pro ūkanas kažkas blandžiai blyksteli. Blyksteli ir vėl dingsta pilkoje ūkanoje. Vaikas įtempia akis ir sužiūra tenlink. Nieko nematyti. Tik tos biaurios sunkios drobės braukia jam per akis ir tesigirdi monotoniškas vandens teškenimas... Tarsi kažkieno žingsniai tuščioje lietingoje gatvėje. Bet vaikino širdy kažkas taip pat blyksteli. Irklai nebeatrodo tokie lediniai,

drobės nebe tokios šlapios... Jis dar atkakliau užgula irklus ir iš paskutinių išgalių kerta ir kerta per bangas. Pilkuma vėl kiek prasiblando. Regis, tartum šviesiau. Vaikinas visai atgauna jėgas, tik jo džiaugsmas per ankstyvas. Rūkas it siena pakyla ir užkloja tą šviesią dėmelę. Bet jaunuolis kažkodėl nebesijaučia tamsioje ir šaltoje jūroje toks vienas.

Galop ūkanų marškos prasiskiria, ir properšoje vaikinas mato žybsint mažą žvaigždėlę. Ji labai maža, ta žvaigždėlė, ir žybsi vos vos, bet vaikino krūtinę užlieja šiluma, ir su palengvėjusia širdimi jis iriasi tenlink, kur mirksi ši mažutė aiški žvaigždė.

Galų gale vėjas kiek prasklaido debesis, ir danguje išplaukia ūkanotas mėnulis, savo liūdna blyškia šviesa nutvieksdamas vandens plotus. Vaikinas, jau visai ramus, iš palengvo irkluoja savo laivę.

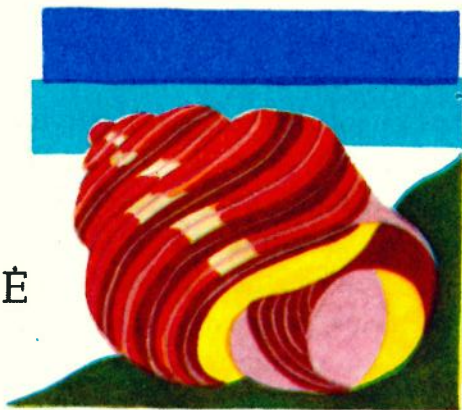
Rytas sutviska baltas ir vaiskus. Jis užlieja bangas tokiu skaisčiu ribėjimu, jog vaikinui net ima svaigti galva. Svaigti galva nuo žėrinčio baltumo, nuo vaiskaus bangų ribėjimo, nuo vos užmatomų platumų spinduliavimo. Ir nors vaikinas žino, kad saulės vartai dar labai labai toli, kad dar ne kartą teks šalti tamsioje ir ūkanotoje naktyje, bet taip pat žino, kad pro ūkanas ir vėl prasišvies maža aiški žvaigždė, kuri neleis jam pasiklysti didelėje ir šaltoje jūroje.

Ir dar jis žino, kad jūra yra jūra. Ji negali būti nei svetinga, nei nesvetinga. Ji yra jūra.





## MĒLYNPLAUKĒ JŪROS MERGELĒ



nt vējuoto jūros kranto guli negyva jūros merge-  
lē. Jos kūnā talžo vilnys, blokšdamos kuo toliu  
nu savęs. O jis vēl ir vēl slūgsta ī jūrā, rankos it  
gyvos stveriasi bangū...

JŪRA. Aš supau jos lingē — mēlynplaukēs jū-  
ros mergelēs. Perlamutrinē lingē sūpavosi erdvioje  
ir niūrioje jūros karaliaus Vandenio rūmū menēje, kur blau-  
siai žybčiojo fosforinēs žuvū akys. O vandenu aukštumoje,  
pravērusi šviesū langā, linksmai šypsojo saulē. Jos plaukai  
pleveno it purpurinēs burēs. Sukrykštē mažytē perlamutrinēje  
kriauklēje, išvydusi saulē, ir jos akys užsiplieskē. O dabar ji  
negyva. Su kiekviena bangū mūša taikausi nusviesti jā kuo  
toliau ī krantā, tartum bijočiau, jog ji kaip vaikas īsitvers ma-  
no bangū it motinos sijono, o aš neturēsiu širdies atplēštī jos  
negyvū rankū nu savęs.

Pamilai žemē — liki žemēje! Tokia jos tēvo Vandenio valia.

KRANTAS. Savo smiltim aš glamonējau jos basas kojas.  
Kai tik paskutinē banga liaudavosi glosčiusi mēlynplaukēs kū-  
nā, ji išlipdavo iš vandens, palikdama jūrai savo žuvies uode-



gą ir, virtusi mergele, žengdavo krantu. Ir patikėkite, kaip gyvas nemačiau tokios grakščios mergelės. O nūnai ji guli pajūryje, maža ir vieniša, kaip iš šaknų išrauta marių žolė, kaip bangų mūšos negyvai užplakta žuvis... Baltame smėlyje liko brydė ten, kur ji bėgo, paklusus jūros šauksmui.

MIŠKAS. Aš savo šešėlių vėsa dengiau jos balto kūno drovumą. Viršūnių šnarėjimu slopinau drąsų meilės šauksmą saulei, žemei ir tam jaunam žvejui, kuris gyvena rėstinėje pirkioje, girios pakrašty... Kad pikti vėjai nenugirstų, rūsčiam Vandeniui neprasitartų.

JŪRA. Aš supau jos lingę — mėlynplaukės jūros mergelės. Kaip brangus perlas gulėjo ji perlamutrinėje kriauklėje, kuri gaudė jai žilą jūros pasaką. Bet mažytė nesiklausė. Neatplėsdama akių, ji žvelgė į saulę, tartum į šviesų langą, kuriame plaikstėsi purpurinės burės.

— Ji akimis sekioja saulę,— gaščiojo marių žiniuonė.

— Saulę...— suraukė antakius Vandenis.

— Ne sau susilaukei dukters, valdove,— išdrįso tarti žiniuonė.— Kas lopšyje žvilgsniu sekioja saulę, tam marių gelmės nebebus namai. Tą — saulė nusives...

— To niekada nebus!

— Kiekvienas savo lemčiai juk paklūsta...

— To niekada nebus! — Vandenis it gelmė apniuko.

Paskui kiek susitvardęs tarė:

— Jei tu marių žiniuonė, padaryk, kad marių gelmės būtų jai brangiau už viską!

— Tatai ne mano valioj,— senoji vis akis į šoną suko.— Galiu tik pakerėt, kad vakare gimtų namų panūstų ir, kur bebuvus, atgal gelmėn sugrižtų. Kad paskutinis besileidžiančios saulės spindulys niūkion gelmėn vadintų. O jei nesugrižtų...

— Jei nesugrižtų — ne duktė ji man! Ir jūra ne tėvų pastogė!

— Bet širdį padalint sunku! Ar bus ji laiminga?..

— Daug tu išmanai apie laimę, sene! — nutraukė ją Vandenius.— Gimtieji namai, numintas bočių slenkstis — kas tu be jų?! Tiktai puta, puta krantan ištékšta... Kerėk!

Nuleido žilą galvą senė, ir ėmė lūpos jos krutėti.

Kerai vis krito kaip ledų kruša... O mėlynplaukė krykštė, žvelgdama į rausvas saulės bures.

JŪRA. Ak, mergele, mergele, mėlynplauke Vandenio dukterie! Būtai į saulę nežvelgus, būtai marių pasakų klausius, nūnai aš neskalaučiau tavo išsidraikiusių plaukų ant gelsvo smėlio kranto ir prakeiksmu savęs nekeikčiau, kad negaliu supilt tau kapo mėlynojo gelmėj.

— Senele, senele! — krykščia mažytė.— Koks gražus raudonas sviedinys! Duok jį man! — ji tiesia rankas į saulę.

— Šiukštu. Tai ne sviedinys. Tik kruvina plėšrios žuvies akis. Jei pamėginsi pakilti kiek aukščiau, žuvis kaip mat tave praris... O jos akis nuo tavo kraujo dar kruvinesnė liks.

— Senele, senele! Koks gražus geltonas sviedinys! — mažytė džiaugias mėnesiui pakilus.

— Tatai irgi ne sviedinys, o tos pačios žuvies akis. Tiktai dabar plėšrūnė snūduriuoja. Bet jos pikta akis vis seka... seka marių gelmę.

— Senele, senele! O tenai... Kas tenai?..— mažytė baikščiai rodo į žvaigždes.

— A... tenai... Tu nežiūrėk. Tai spindi tvaska tos žuvies plėšrūnės žvynai...

JŪRA. Aš supau jos lingę — mėlynplaukės jūros mergelės. Kas naktį ji miegojo perlamutrinėje kriauklėje, gaudžiant ma-

rių pasakoms. Kas rytą, vos praplėšusi akis, nužvelgdavo nykias rūmų menes, dumblinus sodus su vandens suplaktais melsvo smėlio takais ir nukreipdavo žvilgsnį į aukštumoje žėrintį ir purpurinėmis burėmis ją viliojantį saulės langą. „Vogčiom nuplauksiu prie to lango ir parsinešiu burę... Gal mano tėvo soduos bus šviesiau“, — tarė sau kartą ir iš palengvo it oro burbuliukas ėmė kilti aukštyn.

**KRANTAS.** Išniro ji tartum balta puta, ir vėjas taršė jos mėlynus plaukus. O saulė apsiautė ją spinduliais kaip nuometu.

Skaudžiai per akis jai šėrė balta vaiski diena, ir baimę kėlė melzganai dangaus skliautai, skambantys begalinėm erdvėm. Ji užsiklojo putota banga ir plaukė dairydamosi purpurinių burių.

Ir tada ji išvydo bures, baltas ir lengvas it debesėlių...

**JŪRA.** Ak, mergele, mergele, mėlynplauke Vandenio dukterie! Būtai neišnirusi iš vandens balta kaip puta, būtai neieškojusi akimis purpurinių burių, nūnai aš neskalaučiau tavo išsidraikiusių plaukų ant gelsvo smėlio kranto ir prakeiksmu savęs nekeikčiau, kad negaliu supilti tau kapo mėlynoje gelmėj.

**KRANTAS.** Išvydo ir jauną žveją, geležinėm rankom traukiantį tinklus. Jo veidas it iš vario buvo.

**MIŠKAS.** Jauną žveją, kurio rėstinę trobelę palei mišką gairina aštrūs jūros vėjai.

**JŪRA.** Aš supau jos lingę — mėlynplaukės jūros mergelės! Aš nešiojau ją ant savo krūtinės kaip žėrintį perlą iš tos perlmutrinės kriauklės, kur ji sapnavo savo vaikystės sapnus. Aš prausiau ją savo puta kaip meile, o ji žvelgė į jauną žveją saulės nurausvintu veidu.

— Kas tu esi? Blausioje gelmėj tau niekas neprilygtų grožiu! — nustebus šūktelėjo ji.





— Kas tu esi? Kaip burė mėnesienoj — balta, grakšti, liauna,— sumišęs tarė jis.

— Aš jūroj gyvenu, kaip žuvis, kaip banga, kuri sūpuoja tavo laivę.

— O aš ant kranto gyvenu, kaip medžiai, kaip akmuo arba kaip kelias ten, toli per pievą...

— Krantas, pieva... akmuo... Kas tai yra? — mergelė klausė, neatplėsdama akių nuo jauno žvejo.

— Aš visą tai parodyt tau galiu. Tik eikime drauge. Pa vaikščiosim po pievą ir pasėdėsim ant akmens...

— Ne, ne! — išsigandusi mergelė šastelėjo į šalį.— Ten jau ne mano tėvo karalystės valdos. Ten pasiklyst galiu.

— Kur ten! Net ir norėdama paklysti negalėtum,— karšti jo žodžiai glostė josios ausį,— nes jūros gausmas ten aiškių aiškiausiai girdis. Jo klausosi giria, vingrus upelis...

Apsisiautė žalia banga duktė Vandenio, o akys įtariai stebėjo žveją.

— Iškopusi į baltą smėlio krantą, tu jį pamilsi kaip namus gimtuosius,— dar karštesni jo žodžiai liejos.

— Ak, ne! Bijau aš svetimų namų,— ir it žuvis baikšti greit niro į bangas, bet kasos jos į tinklą įsipynė.

JŪRA. Ak, mergele, mergele, mėlynplaukė Vandenio dukterie! Būtai nežvelgusi į jaunojo žvejo akis, galias kaip devynios marių gelmės, būtai neįkliuvusi į stiprų lino tinklą, nūnai aš neskalaučiau tavo išsidraikiusių plaukų ant gelsvo smėlio kranto ir prakeiksmu savęs nekeikčiau, kad negaliu supilti tau kapo mėlynojo gelmėj.

KRANTAS. Išvilko ant kranto savo valtį žvejys. Ištraukė tinklus ir... jūros mergele.

— Ir stiprumėlis tų tinklų, žveji. Jie vos plaukų man nenurovė. Padėki išsinarpliot man iš jų,— it didelė žuvis mergelė tinkluose spurdėjo.



— Taigi, jie stiprūs. Bet aš dėl to džiaugiuos,— jis sklaidė mėlynus mergelės plaukus.— Antraip ar drįstumei iškopti į krantą, argi bent kiek prie jojo priartėtum?..

Mergelės akys baukščiai dairėsi aplinkui, ir ji visa iš baimės gūžės ir virpėjo.

— Na, nebijok,— žvejys į šalį nusviedė tinklus.— Bent vandėlę pasėdėk ant kranto. Duok ranką man, eime.

Kur žvynai, uodega? Negi banga beregint jus nuplovė, vos smėlio krantą palytėjo ji? Jų kaip nebūta, ji — grakšti mergelė.

— Kaip čia šviesu ir šilta! O mano tėvo dvarą vien niūkios sutemos tegaubia ir ūgnimi šalta žibseną fosforinės žuvų akys...

— Pakrantėj niekada niūku nebūna. Dieną saulė it vaikas kopom ridinėjas, o vakare jas auksina mėnulis...

— Kur tas mėnulis? — dairės mėlynplaukė.

— Dabar jo nematyti. Bet lig tik saulė į vilnis ims grimzti, pakils jis iš už girios ir patamsėjusias bangas lyg žiežirbom uždegs...

Ilgai sėdėjo juodu pakrantėje ant karšto smėlio ir žaidė jūros nugalintais akmenėliais.

— Bet saulė!.. Tik dirstelk! Kas ją ištiko? — nerimas mergelės širdį nusmelkė.— Jos tik kraštelis virš vandens. Ir raudona kaip kraujas...

— Ji lėpsta it gėlė, nualsinta kaitros. Greit mėnuo patekės. Štai, atsigręžk, jis kyla iš už girios...

Bet jūros mergelė nebegirdi žvejo žodžių. Jos ausyse devynios marios gaudžia, ir gelmės vis aiškiau, rūsčiau vadina.

— Palauk. Dar neik! — žvejys už rankos stveria.

— Kas tu per vienas, kad drįsti man už rankų stverti,— mergelės balsas svetimas, o veidas baltas ir sustingęs.

— Aš — žvejys. Saulei tekant, jūrą skrodžiu...

— Saulė?! Apie ką tu čia kalbi? Jos gelmėse nėra. Ir čia taip pat. Yra tiktai žuvis plėšrūnė, vis žvelgianti gelmėn pikta ir kruvina akim! Ir — daugiau nieko!

— Nesuprantu, ką tu šneki...

— Paleisk...

Ir, puolus į bangas, ji nuplaukė tartum nebūta.

MIŠKAS. Su saule ją mačiau ir vėl iškylant.

JŪRA. Tik nebebuvo jos akyse giedrumos.

KRANTAS. Ir jau ne burių žvilgsnis jos ieškojo, o jauno žvejo.

— Tu atėjai,— didžiai nudžiugęs žvejys ją pasitiko.

— Taip, atėjau,— droviai šypsojo.— Tavo tinklai taip išiveržė man į kūną ir spaudė, spaudė kiaurą naktį...

— Mano tinklai?

— Taigi. Užmigtį nedavė suvis. Vis luotą tavąjį regėjau, ir balto smėlio krantas niekaip nenyko iš akių... Ir karštas smėlis svilino man kūną, ir tavo žvilgsnis degino man veidą...

— O aš ant kranto lig ryto išrymojau, laukdamas tavęs. Su kiekviena banga tikėjaisi tave sugrižtant, ir kiekviena puta man viltį žadino. Bet tu vis nesirodei, kol aš galų gale tikėt palioviau, kad tu čia kažkada buvai. Ir tik kai saulės takas vėl nukrypo per vilnis, aš pamačiau tave atplaukiant...

— Na štai, aš sugrižau. Ir vėl po mano kojom krantas, ir vėl tave regiu...

— Nebeišeik,— jis tyliai prašė.— Tu išėjai ir, rodės, amžinai! Paliki su manim ant šito smėlio kranto. Už tėvą tau žadu savesnis būti, savesnis už gimtus namus. Tik neišeik.

— Man tavo tinklas degina krūtinę. Tik su tavim esu visai rami. Tik prie tavęs gyventi tegaliu.

O saulei sėdant, vėl ji it pablūdusi prie jūros bėga, šaukia ma gelmių.

— Palauk,— pasiveja ją žvejys.— Ant kranto likti pažadėjai!

— Aš? Likti ant kranto? Pažadėjau?! — iširsta ji.— Tavęs aš nepažįstu! Svetimas tu man!

— Taip neseniai žadėjusi man meilę, kaip tu gali nebepažinti manęs?!

— Tavęs aš nepažįstu! Nepažįstu!!!

MIŠKAS. Dar trečią sykį ją mačiau išplaukiant.

JŪRA. Ji veržte veržėsi krantan.

KRANTAS. O jis... jis laukė jos nekantriai...

— Atleisk,— kaip dūžtanti banga ji krito jam po kojų.

Jis nesumojo, ką jai atsakyti, tik glostė mėlynus jos plaukus... tik šluostė ašaras sūrias.

— Atleiski ir negink manęs šalin! — gaudi rauda krūtine draskė jai.— Aš — kaip banga: čia slūgstu į gelmes, čia vėl stveriuosi kranto... Na, būki luotas tu arba gelmių žolė... Tik galvą prie tavęs priglaust norėčiau. Tik būti su tavim!

— Neverk, aš su tavim...

— Tad veski kuo toliau mane nuo šičia! Kad jos šniokštimo aš nebegirdėčiau! Kad nevadintų jie — tėvų namai. Taip, kuo toliau, toliau nuo kranto...

Ir jis nuvedė ją toli į girią, kur ulba paukščiai, kur ūkauja glūdas, kur šešėliai kaip vėsios švelnios rankos...

— Ak, net ir čia... net čia girdžiu jos balsą.

— Giliau į mišką! Ten gūduma tirštesnė, ten jūros ošimas — tik silpnas vėjo aidas...— ragino jaunas žvejys.

AŽUOLAS. Jau saulė svyra vakarop. Šešėliai tartum laumės pirštai driekias.

BERŽAS. Ji nebespės sugrižti prie jūros lig laidos. Nebespės.

DREBULĖ. Ta-ta-ta-ta... Paliks ant kranto martele. Ak, martele! Ta-ta-ta-tà...

— Kokia žalia vėsa... Ir kaip... niūku! Kur saulė? Ar čia ne vandenu gelmė? Bet ko taip trošku man! Kur jūra? Kur namai?!

— Giliau į mišką! Ak, giliau giliau! — nerimo jaunas žvejys.

— Kur jūra? Nėra kuo alsuot! Ir kaip gūdžiai tos aukštos pušys ošia! Ir krūmai dygūs it žuvų pelekai... Toliau nė žingsnio aš nebeisiu!

— Tik vieną vakarą iškęski, ir jūra niekad nevadins tavęs.

DREBULĖ. Liksi ant kranto, martele. Ta-ta-ta-ta. Tai gera būti martele!

— Aš tik žuvis giliųjų vandenu, tiktai žuvis! Ir jūra man namai. Bet kurgi ji?

Kaip vėjas, kaip audra ji blaškėsi po girią. Ir medžių šakos josios veidą čaižė. Ir tankūs krūmai josios plaukus rovė.

— Palauk! Tave aš nunešiu prie jūros. Tiktai palauk!

— Ne! Nepaliesk manęs! Man svetimas esi! Ir tavo tinklo virvės degina man kūną!.. Kur jūra? Liepsną užgesint geidžiu!

Kaip vėjo išrauta pušis ji krito į bangas. Bet jūros mergele nebepavirto. O vilnys ją piktai į krantą sviedė.

— O jūra! O namai! Visa degte degu. O tinklo virvės tartum pančiai veržia. Ak, kokios kietos virvės...

Ir vėl į jūrą šoko it pablūdus. Vėl bangos ją piktai į krantą bloškė.

Taip blaškės ji tarp kranto ir tarp jūros, kol jūra ją užsupo amžinai.

JŪRA. Ak, mergele, mergele, mėlynplauke Vandenio dukterie! Būtai į saulę nežvelgus, būtai marių pasakų klausius, nūnai aš neskalaučiau tavo išsidraikiusių plaukų ant gelsvo smėlio kranto ir prakeiksmu savęs nekeikčiau, kad negaliu supilt tau kapo mėlynoje gelmėje...

## EGLĖ — ŽILVINO PATI



glė nusviedžia sunkią žalią skarą ir luktelėjusi, kol atitirps sustingusios kojos, suskanta eiti. Kur eiti, ji dar nežino, bet ir taip per ilgai išrymojo girios laukymėje, tarp kuplių ažuolų ir jaunų liepaičių, įsisupusi į tamsų spygliuotą drabužį, tartum į gedulingą našlės apdarą.

Tuokart jos ausis pasiekia slopus jūros šniokštimas. Moteris valandėlę klausosi, lyg norėdama kažką prisiminti, ir jos širdį užlieja nenusakomas ilgesys. Nesusigaudydama pati, ką daro, Eglė ima skintis per brūzgynus ton pusėn, iš kur vis aiškiau girdėti monotoniškas gaudimas. Pagaliau po kojomis ji pajunta birų pajūrio smėlį, ir prieš akis atsiveria baltos, vėjo nugairintos kopos, už kurių saulės spinduliuose tvaska jūra. Į veidą šeria aštrus vėjas, plėsdamas nuo galvos nuometą ir taršydamas jos ilgus drabužius.

— Jūra...— tartum žado netekusi žiūri Eglė, nepajėgdama atplėšti akių.— Jūra...



Pasikaišiusi sijoną, klupdama ji leidžiasi prie tyvuliuojančių vandens platybių. Ir kai šalta banga šliukšteli jai per kojas, moters širdį nusmelkia prisiminimai.

„Žilvine Žilvinėli... Jei tu gyvas, atplauk balta pieno puta, jei negyvas, atplauk juoda kraujo puta...“

Jūra gena į krantą žalias bangas su balta pieno puta ir lyg niekur nieko žarsto nugludintus akmenėlius. Tarp vilnių nematyt atplaukiančio Žilvino. Tik sklando žuvėdros, ir toli toli horizonte dūluoja kažkokių didelių laivų siluetai. Eglė nesupranta, kodėl neatplaukia Žilvinas, jeigu jūra sveikina ją pieno putomis ir baltomis skarelėmis.

Pakrante vaikštinėja žmonės. Pro šalį eina ir eina margaspalvė minia, vilnijanti kaip marios, bet Eglė stovi tartum statula, įsibridusi į bangas, nejausdama, kad jos drabužio kraštai vis labiau šlampa nuo sūraus vandens.

— Žiū, kokia keistuolė! — kažkas pasako jai už nugaros, ir moteris krūptelėjusi atsigręžia.

Bet Eglė gerai nesupranta, ką mato. Ji mano sapnuojanti. Į ją eina mergelės trumpomis suknelėmis, neslėpdamos savo nudegusių kojų nuogumo. Eina kelnėmis apsidariusios moterys trumpai kirptais plaukais, nešdamos rankose kažkokias šaižiai klykiančias dėžes, perrėkiančias net romų jūros gaudimą. Eina, eina žmonės... Galybė žmonių, besimainanti, tvaskanti, it saulės spinduliuose ribanti jūra... Nustebusios Eglės akys šokinėja nuo vieno žmogaus prie kito, ir kuo ilgiau ji žiūri, tuo labiau stebisi. Bet ūmai minia jos akyse susilieja į vieną margą spindėjimą, nes priešais ji pamato ateinantį Žilviną. Taip, Žilviną! Eglė papurto galvą. Ji netiki savo akimis, bet į ją iš tikro žengia Žilvinas. Jis eina krantu jaunas ir gražus, toks, kokį Eglė kažkada paliko gintaro rūmuose, ir saulės spinduliai žaidžia jo ilguose plaukuose. Tik Žilvino drabužiai ne tokie, kaip tada, o kaip visų šių žmonių... O ir karūnos ne-

matyt. Kurgi dingo jo karūna? Štai jis eina vis artyn ir artyn, nerūpestingai šnekučiuodamasis su šalimais jo žingsniuojančia kelnėta mergina. Bet kodėl Žilvinas Eglės nemato? Žvelgia kaip į svetimą. Negi taip ir praeis, nieko jai netaręs, net nestabtelėjęs?!

Kai Žilvinas visai priartėja ir jau žengia kaip niekur nieko pro šalį, Eglė ūmai šoka jam priešais ir stveria už rankos.

— Tu — Žilvinas? — neramios Eglės akys smigte įsminga jam į veidą, o širdis pašėlusiai daužosi krūtinėje.

— Taip, Žilvinas, — vėikinas nustebeęs įremia į ją žvilgsnį.

— Ak, kaip gerai! — Eglei net akys prašvinta. — Aš — Eglė.

— Eglė? — Žilvinas reikšmingai susižvalgo su šalimais stovinčia mergina.

— Taip, Eglė.

— Na ir kas, kad tu Eglė? — jis gūžteli pečiais.

— Kaip tai? — Aš — Eglė! Argi tu manęs nebepažįsti? — moteris sunerimusi žvelgia Žilvinui į akis.

— Ji pamišusi, — pašnabždom taria kelnėta mergina vaikiniui. — Tik pažiūrėk, kokie keisti jos drabužiai. Nelyginant iš etnografijos muziejaus.

— Tu — Eglė, — pagaliau atsikvoši Žilvinas. — Na ir kas? Šit mano draugė taip pat Eglė...

— Nedrįsk taip sakyti, — rūščiai nutraukia Eglė. — Negali būti!

Aplinkui juos ima būriuotis žmonės.

— Kodėl negali būti? — šypteli viena mergina baltais it pieno puta dantimis. — Aš — taip pat Eglė.

— Ir aš, — taria kita.

Priblokšta Eglė su nerimu apžvelgia žmones.

— Negali būti, — vos girdimai šnabžda ji. — Aš — tavo Eglė, laukus žalius, tėvų pastogę iškeitusi į tamsią marių gelmę... Nejau manęs nebepažįsti?!

— Iš tikro jai protas pasimaišęs,— susižvalgo žmonės.

— O pažvelk, kokios jos kasos! Net nuometą sveria.

— Argi tai ne perukas?

— Mano Eglė? — valiūkiškai žybteli akimis Žilvinas.—

Jei tu iš tikro mano Eglė, tai kurgi tavo vaikai?

— Vaikai?! —nutirpsta Eglei širdis.

— Taip...— lengvabūdiškai beria žodžius Žilvinas.— Kur Ažuolas, Uosis ir Beržas? Kur mažoji Drebulė, kurią tu taip rūščiai prakeikei?

Eglė, tartum tik dabar visiškai pabudusi, siaubo išplėtom akim žvalgosi į žmones.

— Taigi... Kur tavo vaikai? — pasišaipto ją apsupusi puošni minia.

— Eik ir atsivesk vaikus,— negailestingai juokiasi jai į akis Žilvinas.— Tada aš patikėsiu, kad tu manoji Eglė.

— Iš tikro, kurgi vaikai? — sielvartingai taria Eglė.— O vaikų ieškoti derėtų eiti mums abiem,— nedrąsiai ji taria Žilvinui.

Bet, žvilgtelėjusi į besišaipantį vaikina, stovintį šalia keistai, bet puošniai apsitaisiusių žmonių, Eglė nutyla. Daugiau nėtarusi nė žodžio, moteris ima skintis kelią per minią. Kuo greičiau iš šių žmonių akių, kuo greičiau pamatyti vaikus!

— Palauk,— stveria ją už drabužių Žilvinas, pats gerai nenumanydamas, kodėl taip daro.— Aš...

Jo akys įdėmiai ir tiriamai žvelgia į Eglę, o ausyse keistai, kaip niekad, gaudžia jūra, tarsi skambėtų pačios jos gėlmės.

— Aš...— renka žodžius Žilvinas, bet Eglė išplėšia drabužį ir nesiklausydama puola į priekį.

Ją gena viena mintis — greičiau greičiau surasti vaikus.

Tik pribėgusi medžių ūksmę ir atsidūrusi toliau nuo minios, ji stambeli atgauti kvapo. Moteris nesupranta, kaip ji galėjo užmiršti savo vaikus. Nejau tas ilgas gedulas taip atšaldė

jos širdį, kad ten nebeliko nieko, tik sielvartas ir gėla?! Bet ko ji čia stovi? Reikia skubintis. Greičiau greičiau! Netrukus ji pamatys Ažuolą ir prie jo liemens plistančią Drebulę, jaunėlį Beržą ir linksmąjį Uosį. Bet kurgi jie? Aplinkui vien pušys, pušys... palinkusios nuo jūros, gražiai sušukuotom garbanotom galvom, šniokščiančios vėjyje.

Mišką rajžo asfaltuoti takai, jais iš palengvo vaikštinėja žmonės, bet Eglė bėga, painiodamasi drabužių klostėse, nežiūrėdama nei kelių, nei takų. O šit netoliese sušnara lieknas beržas. Pavargusi moteris priglūnda prie medžio.

— Berželi, sūnau mano,— dusliai šnabžda ji.

— Aš berželis, bet ne tavo sūnus. Aš — girios vaikas,— atsako jai beržas.— Pasakojų man giria apie tavo sielvartą. Atjaučiu tave, Eglė.

— Tu ne mano sūnus? Tai kurgi mano?

— Ten, palei kelią, kiūto sena kuprota pušis. Ji viską žino. Gal ji tau pasakys.

Eglė be kvapo nuskuba prie pušies.

— Žinau žinau, kur nežinosi...— gergžda sena pušis.— Tai gi ne per toliausiai nuo šičia jie augo. Lomelėje. Ir Drebulė, kas rytą pašokusi iš miego, gailiai verkdamo: „Supink man kasas, mamaite. Pajūrio vėjas skaudžiai plaukus peša...“

— Tai kurgi ta lomelė? — nekantriai nutraukia ją Eglė.

— Ėgi ten, prie kalnelio...

— Bet ten tik jaunos eglaitės!

— Taigi taigi...— pritaria pušis.— Dabar ten auga eglaitės. O seniau...

— Kaip seniau?! — Eglei nudiegia per širdį.— Argi jų nebėra? Kur jie?!

— Taigi taigi... nebėra. Andai siautė jūroje baisus viesulas. Jo sparnas kliudė ir girią. Išvertė Ažuolą iš šaknų. Griūdamas jis nulaužė ir Drebulę su Uosiu. Beržas iš sielvarto pats nudžiū-

vo. Paskui atėjo žmonės ir nurinko medžius, o pasausėli nukirto. Dabar jų vietoje ir stiebiasi tos jaunos gražios eglaitės.

Dar kažką kalbėjo pušis, porino, bet Eglė nebegirdėjo. Visa nutirpusi, nejausdama nei rankų, nei kojų, moteris nušlitinavo į lomele. Jaunos eglaitės, regis, gūžėsi nuo jos sunkaus žvilgsnio, o Eglė svyrinėjo tarp jų, lytėdama purias medelių galvas.

— Priek arčiau, mamaite,— pasigirsta švelnus vaikiškas balsas.— Taip mažai patyriau tavo glamonių...

Eglė it nudiegta stabteli ir apsidairo. Iš smėlėtos dirvos kyšo išsišovusi rusva šaknis su menkute atžalėle.

— Dukrele Drebulė, tai tu?! — pradžiunga motina.— Kaip gerai, kad nors tave suradau!.. Tu gyva!

— Negraudink širdies, mamaite... Gyvybė vos plazdena, gležnoj atžalėlėj. Dienelė kita, saulė labiau užkaičins, ir jos kaip nebūta. Kelinti metai šaknys leidžia atžalą, o ji, vos išskleidusi kelis lapus, paruduoja ir nudžiūsta. Nebeišmaitina jos pasausėlės šaknys...

— Bet negi nesulaposi mano ašarų vilgoma, mano rankų glostoma? — klausia nupuolusiu balsu Eglė.

— Pajūrio vėjas sykį pakuždėjo, kad sulapočiau sušakočiau tik palytėta auksinės Žilvino karūnos... Karūnos tėčio, kurį aš išdaviau...

— Bet tėtis nebeturi karūnos.

— Nebeturi...— palūžta balsas.— Taip ir nelemta man pažvelgti į vėjuotą mėlyną jūrą — savo gimtuosius namus... Nudžiūsiu su šia atžalėle.

Balsas silpnėja, silpnėja ir nutyla.

Ėjo Eglė per mišką, kur kojos neša, kur akys veda. Ėjo ir nematė žemės po kojomis. Šakos braukė jai per veidą, braižė



rankas ir kojas. Nuslinko ir kažkur nukrito nuometas, ant pečių išsidraikė jos sunkiosios kasos. Bet moteris, pavargusi, paklaikusi moteris, ėjo ir ėjo.

Kažkokia gatvė perkerta jai kelią, ir Eglė valandėlę stabteli. Mėlyname asfalte švysčioja pralėkdamos mašinos, už jų langų šmėžuoja linksmi veidai. Netoliese kyla daugiaaukštis namas. Pro atvirus jo langus sklinda juokas, muzika. Ją neša kartu su savimi iš to namo ūmai į gatvę pasipylusių nerūpestingų ir puošnių žmonių srautas... Ir ji kiūtina vieniša, painiodamasi marškonio drabužio klostėse, užgesusiom akim ir nuleistom rankom.

Kaip Eglė atsidūrė prie jūros, ir pati negalėtų pasakyti. Ji tik žino, kad ėjo, ėjo, ėjo, kol prieš akis sutyvuliavo žėrinti šalta jūra, nerūpestingai žarstanti akmenėlius ir vis taip pat ją sveikinanti baltomis pieno putomis it saulėje išbalintomis drobėmis. Bet dabar Eglė nieko nebelaukė. Ji parkniubo ant smėlio, tūkstančio žmonių kojų išmindžiotu smėlio.

— Žiū, ar čia ne ta pati keistuolė,— išgirsta ji žodžius, bet prasmės nesuvokia.

Bet ko ji čia laukia? Žilvinas nebeatplauks iš jūros. O ir vaikų nebėra. „Supink man kasas, mamaite. Pajūrio vėjas skaudžiai plaukus peša.“

— Eglė,— kažkas taria jai tyliai ir atsisėda šalimais.

Eglė nepasuka galvos, bet atpažįsta balsą. Kaip dažnai tas balsas aidėdavo erdviuose gintaro rūmuose, kaip dažnai snūduriuodama, įsisupusi į žalią gedulingą eglės drabužį, ji girdėdavo tą balsą, atskriejusį nuo jūros su vėjo gūšiais, kaip dažnai nuo to balso skambesio ji pašokdavo naktį iš miegų ir neramiai suklusdavo...

— Eglė,— nedrąsiai papurto ją už peties Žilvinas.— Aš tavęs visur ieškojau. Kur tu buvai?

Eglė, neatplėsdama akių, žvelgia priešais save į jūrą. Jos akys šaltos kaip marių gelmė.

— Kur tavo karūna? — galų gale klausia žemu, pavargusiu balsu.

— Karūna? Kokia karūna?!

— Žalčių karaliaus Žilvino karūna...

— Karūna...— nesumodamas, ką atsakyti, pakartoja Žilvinas.

— Tu nebeturi karūnos. Ir rasi net nežinai, kur ji,— liūdnai taria Eglė, tebežiūrėdama į jūrą.

— Egle... Aš... Aš... tave atpažinau,— sako užsikirsdamas Žilvinas, bet moteris, lyg negirdėdama jo žodžių, pakyla ir iš palengvo nueina.

— „Supink man kasas, mamaite. Pajūrio vėjas skaudžiai plaukus peša.“

Atsikvošėjo Eglė beinanti į mišką. Ji vėl ilgai klaidžiojo, kol pagaliau surado tą vietą, kur augo jos vaikai. Parymojo, parymojo Eglė ir galiausiai vėl apsiklėtė sunkiu spygliuotu drabužiu, dabar jau visam laikui, kol ir ją kada nors išvers jūroje šėlstantis viesulas.



## TURINYS

Gėlė ir upė .....	5
Pasaka apie eglę .....	14
Pagirio akmuo .....	20
Neramus troleibusas .....	26
Kam žydėjo gėlės .....	30
Pasaka apie karalienę Musmirę .....	34
Nykštukas ir gėlė .....	50
Ramunė .....	57
Žvaigždė ir laumžirgis .....	60
Moters daiktai .....	65
Žvirblio sėmėgėlė .....	69
Upės žuvelė .....	74
Pempės troba .....	79
Žmogus ir dienos .....	84
Mergaitė, norėjusi būti amžinai jauna .....	88
Berniukas ir geltona laivė .....	97
Mėlynplaukė jūros mergelė .....	101
Eglė — Žilvino pati .....	111

## JAUNESNIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

Ona Survilaitė. **ДЛЯ КОГО РАСЦВЕЛ ОДУВАНЧИК.** На литовском языке. Художник В и л ю с А м-б р а з я в и ч ю с. Издательство «Вага», Вильнюс, пр. Ленина 50

Ona Survilaitė. **KAM ŽYDĖJO PIENĖ.** Redaktorė D. Venclovaitė. Techn. redaktorė B. Šlivinskienė. Korektorė V. Pažėrienė. Duota rinkti 1976.IV.6. Pasirašyta spaudai 1976.VIII.17. Leidinio Nr. 8358. Ofsetinis popierius Nr. 1, formatas 70×90<sup>1/16</sup> — 3,75 pop. l.=8,8 sp. l.; 5,9 leid. l. 25 000 egz. Užsak. Nr. 646. Kaina 70 kp. „Vagos“ leidykla, Vilnius, Lenino pr. 50. Spaudė K. Poželos spaustuvė, Kaunas, Gedimino 10

S  $\frac{0762-217}{M 852(10)-76}$  132-76

V. L2

Su 84